

PARTER

Sökande

Tuvera Fastighets AB, 559416-2041

Box 1077, 475 22 Öckerö

Ombud: Fredrik Holst och Christina Rydell Ahlström

Morris Law AB, Göteborg, Vallgatan 30, 411 16 Göteborg

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken för vattenverksamhet inom fastigheten Öckerö 1:804, Södra Långesand i Öckerö kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen, som bedömer att den i målet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven enligt 6 kap. miljöbalken, slutför miljöbedömningen och konstaterar att de anläggningar vilka etablerades i och med anmälan (länsstyrelsen Västra Götalands läns beslut av den 28 augusti 2009, dnr 535-122207-2008) är lagligen tillkomna.
2. Mark- och miljödomstolen avslår Tuvera Fastighets AB:s ansökan om tillstånd enligt 11 kap. 9 § 1 st miljöbalken, att inom fastigheten Öckerö 1:804 ("Fastigheten") företa vattenverksamhet, med därtill hörande förberedande arbeten i form av ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor, muddring av cirka 2 000 m² havsbotten, eventuellt tillkommande muddring till följd av eventuella

Dok.Id 713235

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070	Hamngatan 6	0521-27 02 00	finns ej	måndag – fredag
462 28 Vänerns borg		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		08:00–16:00
		www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		

Mark- och miljödomstolen

saneringsåtgärder samt utläggning av sand/naturgrus för att underlätta för ålgräsets återetablering.

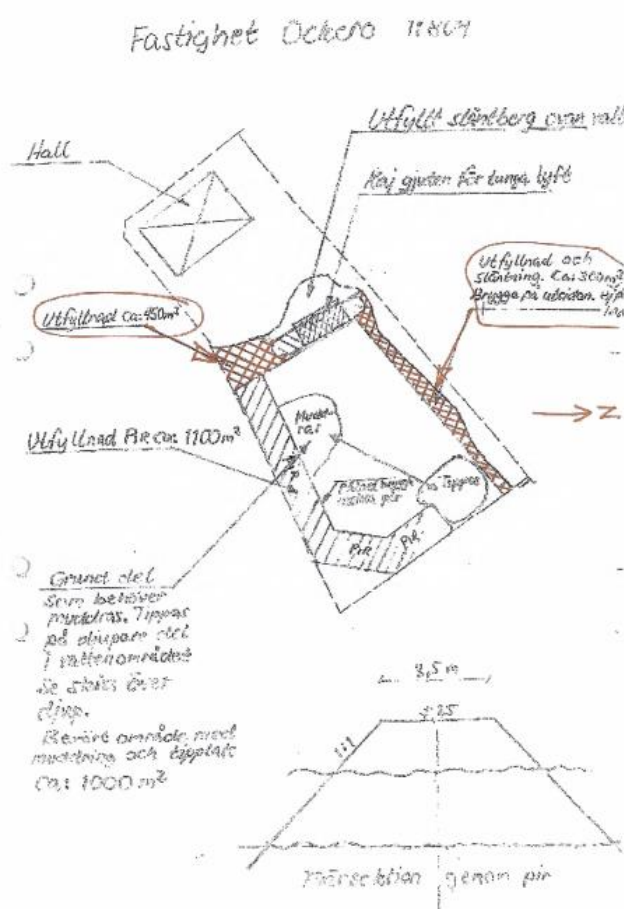
3. Tuvera AB ska ersätta Länsstyrelsen i Västra Götalands län för rättegångskostnader med 48 000 kr kr samt Havs- och vattenmyndigheten med 20 000 kr. På beloppen ska ränta, beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635), betalas från dagen för denna dom till dess betalning sker.
-

Mark- och miljödomstolen

BAKGRUND

Tuvera Fastighets AB (i det följande Tuvera eller bolaget) bedriver verksamhet bestående av ägande och förvaltning av fast egendom samt att bedriva därmed förenlig verksamhet. Tuvera är lagfaren ägare till fastigheten Öckerö 1:804, Södra Långesand i Öckerö kommun. På fastigheten bedrivs idag hamnverksamhet, vilken avses fortsättningsvis bedrivas och utvecklas i enlighet med nedan.

Befintliga anläggningar uppfördes under 2009 och 2010 i enlighet med en anmälan till länsstyrelsen om utfyllnad samt anläggande av kaj och pir (beslut den 28 augusti 2009, diarienummer 535-122207-2008). I enlighet med anmälan genomfördes utfyllnad av ett totalt 750 kvm stort vattenområde inom fastigheten. Till anmälan fogades konstruktionsritningar för brygga, pir samt kaj.

Detalj-karta - Rödskrafferat område visar planerade åtgärder enligt anmälan.

TIDIGARE DOMAR OCH BESLUT

På Fastigheten finns idag en pålad brygga, pir samt en kaj. Anläggningarna är belägna inom Verksamhetsområdets norra del. Bryggan är bakåtförankrad på land och har nyttjats för upptag eller nedläggning av båtar. De befintliga anläggningarna uppfördes under 2009/2010 i enlighet med anmälan om utfyllnad samt anläggande av kaj och pir inom Fastigheten till Länsstyrelsen (beslut den 28 augusti 2009, diarienummer 535-122207-2008).

YRKANDEN MM**Sökanden**

Sökanden har yrkat att mark- och miljödomstolen ska

- a. godkänna ingiven miljökonsekvensbeskrivning,
- b. lämna Tuvera tillstånd enligt 11 kap. 9 § 1 st miljöbalken att inom fastigheten Öckerö 1:804 ("Fastigheten") företa vattenverksamhet, med därtill hörande förberedande arbeten i form av ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor, muddring av cirka 2 000 m² havsbotten, eventuellt tillkommande muddring till följd av eventuella saneringsåtgärder samt utläggning av sand/naturgrus för att underlätta för ålgräsets återetablering, allt i enlighet med vad som beskrivs i föreliggande ansökan samt teknisk beskrivning som återfinns i bilagd MKB.
- c. lämna Tuvera tillstånd i efterhand enligt 11 kap. 9 § 1 st. miljöbalken för befintlig brygga/pir i norr samt för befintlig kaj i väster på fastigheten Öckerö 1:804 i Öckerö kommun. Detta yrkande framställs reservationsvis för det fall mark- och miljödomstolen bedömer att vattenanläggningarna inte omfattas av länsstyrelsen Västra Götalands läns beslut daterat den 28 augusti 2009, diarienummer 535-122207-2008.
- d. fastställer att arbetena ska vara utförda inom tre (3) år efter domen vunnit laga kraft,
- e. fastställer tiden för anmälan om oförutsedd skada till fem (5) år efter den fastslagna arbetstidens utgång,

Mark- och miljödomstolen

- f. meddelar verkställighetsförordnande för den ansökta verksamheten jämlikt 22 kap. 28 § 1 st miljöbalken, samt
- g. föreskriver villkor för verksamheten i enlighet med Tuveras förslag i punkten 2 nedan.

Statens Maritima och transporthistoriska muséer

Statens Maritima och transporthistoriska muséer har *inte haft något att erinera* mot att ansökt tillstånd medges.

Försvarsmakten har anfört att den ser positivt på ansökt verksamhet.

Sjöfartsverket har *tillstyrkt* ansökan förutsatt att den sökta vattenverksamheten planeras och utförs så att den framtida verksamheten i hamnen inte kommer att störas av exempelvis svallvågor från fartygstrafiken på intilliggande farleder.

SGI och SGU

SGI och SGU har *påpekat brister* i underlaget till ansökan avseende stabilitetsfrågor, sedimentförorening och -egenskaper men inte redovisat någon inställning till ansökan.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

HaV har *tillstyrkt* att ansökan bifalles i de delar som avser ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, anläggande av tryckbank, anläggning av ramp, höjning av befintlig kaj i väster samt för dessa åtgärder nödvändig muddring.

HaV har yrkat att ansökan *ska avslås* i de delar som rör anläggning av flytbryggor och muddring i samband med detta.

Havs- och vattenmyndigheten har *yrkat* ersättning för rättegångskostnader enligt 25 kap. 2 § miljöbalken med 20 000 kr (25 timmar á 800 kr).

Länsstyrelsen i Västra Götaland

Länsstyrelsen har i första hand *avstyrkt* bifall till ansökan om tillstånd till vattenverksamhet enligt sökandens yrkande b (vattenverksamhet, med därtill

Mark- och miljödomstolen

hörande förberedande arbeten, i form av ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor samt muddring av cirka 2 000 kvm havsbotten och utläggning av sand) samt *tillstyrkt* bifall till ansökan om tillstånd i efterhand enligt yrkande c (befintlig brygga/pir i norr samt för befintlig kaj i väster på fastigheten Öckerö 1:804 i Öckerö kommun).

I andra hand, för det fall att domstolen beviljar ansökt tillstånd enligt yrkande b, har länsstyrelsen *yrkat* att ett sådant tillstånd *förenas med villkor om kompensation* för förlust av ålgräs samt andra åtgärder för att undvika att uppnåendet av miljökvalitetsnormen för Stora Kalvsund uppnås (se nedan).

Länsstyrelsen har, inom ramen för sin andrahandsinställning, vidare *tillstyrkt* sökandens yrkanden om arbetstid och tid för anmälan om oförutsedd skada.

Länsstyrelsen har *avstyrkt* sökandens yrkande om omedelbar verkställighet.

Länsstyrelsen har *yrkat* på ersättning för rättegångskostnad för totalt 60 h à 800 kr, sammanlagt 48 000 kr.

Bygg- och miljöenheten i Öckerö kommun har inget att erinra mot ansökan.

VILLKORSFÖRSLAG

Inställningar till dessa anges i omedelbar anslutning, kursivt.

Tuvera har föreslagit att följande villkor, a och b, föreskrivs för verksamheten.

- (a) Om inte annat anges i övriga villkor ska anläggningarna utformas och arbetena utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad Tuvera har uppgett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet. Mindre ändring av vattenverksamheten får vidtas efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Som

förutsättning för sådant godkännande ska gälla att ändringen inte kan antas medföra ökad störning för omgivningen.

Länsstyrelsen har accepterat villkorsförslag a.

- (b) Grumlande arbeten i vatten får inte utföras under perioden 1 april till 30 september. Grumlande arbeten i mindre omfattning får ske under perioden 1 april till 30 september efter samråd med och godkännande av tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen har accepterat villkorsförslag b.

HaV har tillstyrkt bolagets förslag till villkor b.

Länsstyrelsens föreslag på villkor c och d:

- (c) Skadeförebyggande åtgärder ska vidtas i samband med muddring och andra grumlande arbeten inklusive sandutläggning, för att minimera spridning av suspenderat material utanför det aktuella arbetsområdet. Detta ska ske genom att arbetsområdet i vattnet avskärmas med bubbelridå, siltgardin eller motsvarande. Bubbelridån eller siltgardinen ska vara i drift/sitta uppe hela tiden under grumlande arbeten och får inte upphöra/ monteras ned förrän grumlingen innanför avskärmningen lagt sig. Nedmonteringen ska ske med stor försiktighet och vid lugna väderförhållanden. För att funktionen ska kunna säkerställas ska regelbundna mätningar av sedimentation och suspenderade partiklar i vattnet ske.

Sökanden har accepterat villkorsförslaget.

Havs- och vattenmyndigheten har tillstyrkt länsstyrelsens förslag.

- (d) Den muddrade bottenytan ska täckas med ett minst 8-10 cm tjockt lager naturgrus (0-8 mm). I muddringsområden där tryckbank ska anläggas efter muddring gäller i stället kravet enligt villkor om täckning.

Sökanden har accepterat villkorsförslaget.

Sökandens förslag på villkor

- (e) Upptagna sprängstensmassor ska i möjligaste mån nyttiggöras inom projektet.

Mark- och miljödomstolen

- (f) Buller från tillståndsgivna arbeten ska begränsas så att det inte överskrider vad som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15 om buller från byggplatser). Tillsynsmyndigheten får medge undantag från villkoret.
- (g) Försiktighetsmått ska vidtas för att förhindra spill av t.ex. petroleumprodukter till vattenområdet. Arbetsmaskiner ska vara uppställda så att eventuellt spill inte avleds till vatten.

Länsstyrelsen har tillstyrkt villkorsförslaget.

- (h) Sökanden ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram ett kontrollprogram för verksamheten samt ge in detta till tillsynsmyndigheten senast en (1) månad innan arbetena påbörjas.
- (i) Vid bullerstörande arbeten i vatten ska arbetena inledas med gradvis ökande intensitet under flera minuter för att skrämma bort fisk innan skadliga nivåer nås inom området.

Länsstyrelsen har tillstyrkt villkorsförslaget.

- (j) Arbetsmoment som innebär betonggjutningsarbeten ska utföras så att risken för spill av ohärdad betong till vattenområdet minimeras.

Länsstyrelsen har tillstyrkt villkorsförslaget.

- (k) Föroreningshalten i massor som tillförs vattenområdet får inte överstiga riktvärdet för ”mindre än ringa risk” enligt Naturvårdsverkets handbok NV 2010:1 ”återvinning av avfall för anläggningsändamål” eller de riktvärden för föroreningshalter som har tagits fram efter en platsspecifik riskbedömning och godkänts av tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen har tillstyrkt villkorsförslaget.

- (l) Uppföljning av påverkan på ålgräsbeståndet ska göras, av sakkunnig, i muddringsområdet samt öster och söder om arbetsområdet under perioden juli-sep i minst tre på varandra följande år efter att de tillståndsgivna arbetena utförts. Resultaten av uppföljningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen har tillstyrkt villkorsförslaget.

- (m) Vid muddring och andra grumlande arbeten i vatten får halten av suspenderade ämnen uppgå till högst 50 mg/l över bakgrundsnivån, bestämt som ett riktvärde, mätt vid mätpunkter runt arbetsområdet. Mätningar och

Mark- och miljödomstolen

uppföljning av grumling ska utföras i mätpunkter och intervaller som fastställs i kontrollprogrammet. Bedöms det finnas risk för att riktvärdena överskrids ska verksamhetsutövaren i samråd med tillsynsmyndigheten, tillfälligt avbryta arbetet eller vidta åtgärder för att minska grumlingspåverkan.

- (n) Vid muddring av massor vars föroreningsinnehåll motsvarar klass 4-5 enligt Naturvårdsverkets rapport 4914 och SGU:s rapport 2017:2 ska miljöskopa eller motsvarande likvärdig muddringsteknik / utrustning användas för att minska spill och minimera spridning av föroreningar.
- (o) Muddermassor ska tas upp på land och transporteras till en godkänd avfallsanläggning / deponi för omhändertagande.
- (p) Sediment i områden för tryckbanken, med föroreningsinnehåll motsvarande klass 4–5 i Naturvårdsverkets rapport 4914 och SGU:s rapport 2017:2, ska täckas så att föroreningarna inte är tillgängliga för det marina livet.
- (q) Borrkax från borrhål av pålar genom sediment med halter av föroreningar i klass 4-5 enligt Naturvårdsverkets rapport 4914 och SGU:s rapport 2017:2 ska samlas upp och transporteras till godkänd mottagningsanläggning.
- (r) Den muddrade bottenytan ska täckas med ett minst 8-10 cm tjockt lager naturgrus (0-8 mm). I muddringsområden där tryckbank ska anläggas efter muddring gäller i stället kravet enligt villkor p om täckning.
- (s) En provtagningsplan för föroreningar i mark och sediment ska tas fram utifrån en historisk inventering. Samråd kring omfattningen och val av analyser ska genomföras med tillsynsmyndigheten. Provtagning ska ske innan arbeten utförs i vatten. Innan ansökta arbeten vidtas ska resultatet av utförd provtagning utvärderas och redovisas till tillsynsmyndigheten med förslag på skyddsåtgärder.

Delegering till tillsynsmyndigheten

Tuvera har yrkat att mark- och miljödomstolen, med stöd av 22 kap. 25 § 3 st miljöbalken, ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att medge undantag från följande villkor samt meddela ytterligare försiktighetsmått vad gäller

- beslut om mindre ändring av verksamheten enligt villkor (a),
- tid för grumlande arbeten enligt villkor (b), samt

- fastställa kontrollprogram.

Länsstyrelsen har föreslagit följande villkor som bör meddelas, om domstolen bedömer att tillstånd kan beviljas enligt sökandens yrkande b. Nedan redovisas endast de villkorsförslag som avviker från sökandens slutliga förslag.

- Sökanden ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram ett kontrollprogram för verksamheten samt ge in detta till tillsynsmyndigheten senast tre (3) månader, eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer, innan arbetena påbörjas.
- Sökanden ska utföra åtgärder för att kompensera för den förlust av värdefulla biotoper för bl.a. fisk (ålgräsäng) som uppkommer till följd av verksamheten. Åtgärderna ska avse kompensation med minst 3 000 kvm nytt ålgräsområde på lämpliga lokaler i första hand lokalt i kommunen eller i kustvattenförekomsten och i andra hand i angränsande vattenområden/kommuner. En detaljerad plan som närmare beskriver åtgärderna, tidplan och övervakning ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten senast ett år från lagkraftvunnen dom. Sakkunniga ska medverka vid utförande av åtgärden. Kompensationsåtgärden ska påbörjas inom arbetstiden.

Sökanden har inte godtagit förslaget.

- Länsstyrelsen har föreslagit att mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare villkor om försiktighetsåtgärder till skydd mot föroreningsspridning från arbeten i förorenad mark eller i sediment.
- Länsstyrelsen har föreslagit att domstolen, för det fall att sökandens yrkande b bifalles och länsstyrelsens förslag till slutligt villkor om kompensationsodling av ålgräs inte meddelas, skjuter upp frågan om kompensationsåtgärder avseende ålgräs att avgöras efter en prövotid, under vilken sökanden ska utföra försök med plantering av ålgräs på sätt angivet i förslag till slutligt villkor.
- För det fall mark- och miljödomstolen medger tillstånd och inte meddelar villkor eller beslutar om prövotid med krav på kompensation av åtgärder för

att ersätta förlust av ålgräs, anser Länsstyrelsen att fiskeavgift ska meddelas.

En fiskeavgift kan även vara aktuell efter en provotid med försök till plantering av ålgräs om compensationen inte blir fullständig.

Länsstyrelsen har slutligen påpekat att ett *bifall till sökandens yrkande* endast kan ske om förutsättningarna enligt 4 kap. 11 eller 12 §§ är uppfyllda vilket i sin tur förutsätter att åtgärder, utöver vad som föreslagits ovan, vidtas inom vattenförekomsten, för att minska belastningen. Detta i syfte att tillskapa utrymme för att möjliggöra verksamheten utan att äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormen i vattenförekomsten Stora Kalvsund.

Bygg och miljöenheten i Öckerö kommun har påpekat följande.

- Om hanteringen av muddermassor ändras och det blir aktuellt med uppläggning, mellanlagring eller avvattning av muddermassor ska en anmälan göras till tillsynsmyndigheten.
- Eftersom sedimentet är förorenat ska miljöskopa eller motsvarande teknik samt dubbelridå eller siltgardiner användas för att förhindra spridning av föroreningar, i enlighet med Norconsults miljötekniska undersökning.
- Förebyggande åtgärder ska vidtas för att minimera risk för påverkan på kringliggande ålgräs enligt MKB.

Sökandens åtaganden

- (i) Planerade bryggor förses med reflexer och/eller belysning för att göras synliga för sjötrafiken. Belysningen ska vara utformad så att den inte bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation. Detta gäller även arbetsbelysning under anläggningsfasen.
- (ii) I det fall behov av tillfällig utmärkning med sjösäkerhetsanordningar (SSA) kommer Tuvera ansöka om tillstånd för dessa hos Transportstyrelsen.
- (iii) Tuvera ska senast tre (3) veckor före arbeten som kan påverka sjöfarten påbörjas meddela Sjöfartsverkets Ufs-redaktion samt till VTS Göteborg för information till sjöfarten via ordinarie informationsvägar.

Mark- och miljödomstolen

Informationen ska innehålla uppgifter över område, omfattning, kontaktuppgifter och tidplan samt eventuella andra uppgifter av betydelse för sjöfarten.

- (iv) Efter att de tillståndsgivna arbetena utförts ska alla förändringar i bottentopografi vad gäller muddringsområde sjömätas enligt då gällande sjömnättningsstandard. Resultat av mätningen ska inges till Sjöfartsverket. Innan sjömätning genomförs ska Tuvera samråda med Sjöfartsverket.
- (v) Förändringar av information som anges i sjökort såsom kajer, pirar, bryggor och strandlinje ska geodetiskt bestämmas och rapporteras in till Sjöfartsverkets Ufs-redaktion för införande i sjökort.
- (vi) Samtliga muddermassor kommer att omhändertas på land genom transport till godkänd anläggning för vidare hantering. (motsvarar eget förslag till villkor, se ovan)
- (vii) Tuvera åtar sig att utföra en kompletterande sedimentundersökning med syfte att undersöka föroreningshalterna i djupled samt vid ny botten.
- (viii) Tuvera åtar sig att vidta en anmälan vid eventuellt upplag eller mellanlagring av muddermassor.

ANSÖKAN

Den ansökta vattenverksamheten omfattar nedan listade åtgärder samt därtill hörande förberedande arbeten.

- ombyggnation av en befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank,
- anläggning av ramp,
- höjning av befintlig kaj i väster,
- anläggande av flytbryggor samt
- muddring av cirka 2 000 kvm havsbotten (muddring kommer att ske där vattendjupet understiger tre meter) samt
- utläggning av sand för att underlätta för ålgräsets återetablering.

Tuvera har vidare framställt ett yrkande om att mark- och miljödomstolen ska lämna Tuvera tillstånd i efterhand för befintlig brygga/pir i norr samt för befintlig

Mark- och miljödomstolen

kaj i väster på Fastigheten i Öckerö kommun. Yrkandet har framställts reservationsvis för det fall mark- och miljödomstolen bedömer att vattenanläggningarna inte omfattas av befintlig anmälan. Befintliga anläggningar uppfördes under 2009 och 2010 i enlighet med en anmälan till länsstyrelsen. Till anmälan fogades konstruktionsritningar för brygga, pir samt kaj.

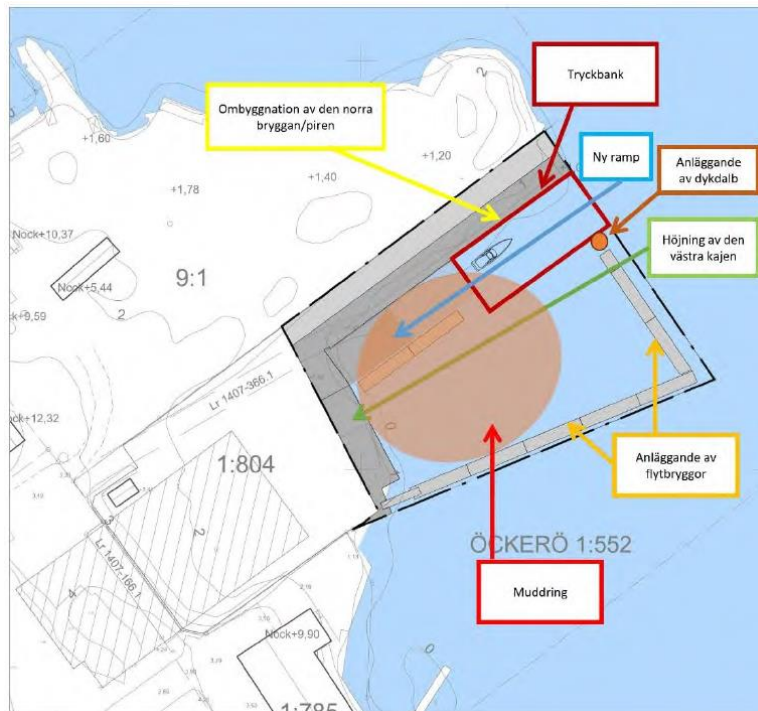
Av beslutet framgår att länsstyrelsen bedömt att de anmälda åtgärderna kunde genomföras utan nämndvärda skador på naturmiljön i vattenområdet. Det kan dock konstateras att det i beslutsformulering inte framgår vilka av de ansökta åtgärderna som omfattas av länsstyrelsens beslut. Med hänsyn till att konstruktionsritningarna var bilagda anmälan och länsstyrelsens beslut är det dock Tuveras uppfattning att det med all tydlighet framgår att samtliga ansökta åtgärder omfattas av beslutet och att de därmed tillkommit i laga ordning.

För det fall mark- och miljödomstolen bedömer att vattenanläggningarna inte omfattas av befintlig anmälan har Tuvera dock reservationsvis framställt ett yrkande om att domstolen ska lämna tillstånd i efterhand för anläggningarna. En sådan prövning ska i så fall ske enligt miljöbalken då vattenanläggningarna uppförts efter det att miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999.

Tuvera planerar att fortsatt bedriva hamnverksamhet samt därtill utföra anläggningar för att möjliggöra varvsverksamhet på delar av fastigheten. Verksamhetsområdet omfattar totalt ca 5 300 kvm, varav 3 900 kvm utgörs av vatten. Området nyttjas i dagsläget för upptagning och uppläggningsplats för fritidsbåtar. För att förbättra möjligheten att nå varvet från vattnet planeras flera åtgärder, bl.a. höjning av befintlig kajkonstruktion, anläggande av flytbryggor samt muddring av ett område om 2 000 kvm, vilka utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Den nu ansökta vattenverksamheten är en förutsättning för kommande varvsverksamhet och för att möjliggöra att båtar når varvet från vattnet. Antalet båtrörelser kommer att minska avsevärt jämfört med nuvarande verksamhet då hamnen endast kommer att nyttjas för tillfällig angöring innan båtarna tas in för

Mark- och miljödomstolen

reparation och service på båtvarvet. Se figur nedan i vilken samtliga ansökta nya åtgärder redovisas schematiskt.

Utformning och dimensionering av flytbryggor och dykdalb.

Flytbryggor kommer preliminärt att vara 3 m breda och cirka 15 m per sektion. De kommer att förankras på havsbotten via tyngder samt med wire upp till bryggorna. Exakt utformning kommer att klarläggas ihop med senare vald leverantör. Dykdalb kommer att förankras i havsbotten via RD pålar och förses med förtöjningsanordningar. Tryckbanken kommer att anläggas som mest cirka 18 meter utanför den norra bryggan eller piren. Den kommer totalt som mest att vara 30 meter bred och cirka 70 meter lång och anläggas över en yta om cirka 900 kvm. Totalt cirka 2 500 m³ massor kommer att nyttjas. Ansökan omfattar inte hamn- och varvsverksamheten som sådan, utan denna kommer att hanteras separat.

Områdesbeskrivning

Fastighet och rådighet

För att få bedriva vattenverksamhet skall verksamhetsutövaren, enligt 2 kap. 1 § lag (1998:812) om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (LSV), ha rådighet

Mark- och miljödomstolen

över vattnet inom det område där verksamheten skall bedrivas. Enligt 2 kap. 2 §

LSV råder var och en över det vatten som finns inom hans fastighet.

Verksamhetsområdet är beläget inom fastigheten Öckerö 1:804 i Öckerö kommun (ovan benämnd Fastigheten) som ägs av Tuvera. Tuvera har därmed rådighet över Verksamhetsområdet där de planerade åtgärderna avses utföras.

Markanvändning och planer

De planerade åtgärderna är lokaliserade till den nordöstra sidan av ön Öckerö utanför Göteborg och ligger inom vattenförekomsten Stora Kalvsund. Verksamhetsområdet omfattar cirka 5 200 kvm, varav cirka 3 900 kvm utgörs av vatten. Vattenverksamheten planeras inom ett område som redan idag nyttjas för båtupptagning samt uppläggningsplats för fritidsbåtar. Verksamhetsområdet gränsar i väster och norr till ett verksamhets- och industriområde samt i öster och söder mot öppet vatten, se figur nedan.

Figur 4. Verksamhetsområdets geografiska utbredning syns inom röd figur.

För Verksamhetsområdet gäller detaljplan 1407/P92/2. Detaljplanen medger idrott, industri- och kontorsverksamhet samt öppet vattenområde, se figurer nedan.

Figur 5. Gällande detaljplan, 1407-P92/2, från 1990.

Figur 6. Karta över plangräns för nu gällande detaljplan samt verksamhetsområde för planerade åtgärder.

Av planbeskrivningen framgår även att planen medger anläggande av en mindre kajanläggning för att ta upp och sjösätta båtar. Då detta bl.a. är syftet med den sökta verksamheten bedöms de planerade åtgärderna även vara förenliga med gällande detaljplan. En ny detaljplan krävs dock för att möjliggöra en utveckling av Verksamhetsområdet, däribland anläggande av tryckbank. I Öckerö kommuns översiktsplan "Utblick Öckerö" antagen den 14 juni 2018 ("ÖP:n") beskrivs området vid Långesand som ett område som är lämpligt för verksamheter av både störande och icke störande karaktär. Verksamheter som kan medföra miljöfara vid

Mark- och miljödomstolen

översvämning ska emellertid utformas på ett sätt som ska säkerställa att havet inte påverkas vid ett eventuellt läckage av skadliga ämnen. Då befintliga föroreningar inom Verksamhetsområdet kommer att minska och skyddsåtgärder vidtas för att förhindra spridning av kemikalier till vattnet i anläggningsskedet är de planerade åtgärderna förenliga med översiktsplanen. Vidare beskrivs i ÖP:n att naturområdet söder om Långesand gränsar till ett område med ålgräs och att en eventuell exploatering inte får påverka dessa områden. De planerade åtgärderna bedöms inte medföra någon påverkan på ålgräs utanför Verksamhetsområdet.

Då Verksamhetsområdet i ÖP:n beskrivs som lämpligt för den typ av verksamhet som ansökan avser, så bedöms de planerade åtgärderna vara planenliga. Särskild betydelse har även den parallella utredningen med diarienummer 23FMV5724:1 (sekretess enligt 15 kap §2 (2009:400) Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) (diarienummer Öckerö KS 2023/264)), som visat på lämpligheten i att nyttja Södra Långesand för hamn- och varvsverksamhet. Dokumentet har på grund av sekretess lämnats till direkt till Länsstyrelsen.

Under 2023 initierades ett arbete med att upprätta två nya detaljplaner för området som kallas Södra Långesand; en för landområdet "Detaljplan för Södra Långesands industriområde DP land Öckerö 1:552 m fl" ("DP Land") och en för vattenområdet "Detaljplan för Södra Långesands industriområde, DP vatten, del av Öckerö 1:804" ("DP Vatten"). DP Land omfattar landområdet i anslutning till Verksamhetsområdet och DP Vatten omfattar vattenområdet och har samma geografiska avgränsning som Verksamhetsområdet, se figur nedan.

Figur 7. Översikt över gällande detaljplan (röd streckad linje), ny detaljplan för landområdet (mörkröd figur) samt verksamhetsområdet (gul figur). Verksamhetsområdet har samma geografiska avgränsning som detaljplanen för vattenområdet.

DP Land antogs av kommunfullmäktige den 19 januari 2024 och vann laga kraft den 23 augusti 2024. DP Lands huvudsakliga syfte är att möjliggöra en utökning och komplettering av det befintliga verksamhetsområdet Långesand/Södra Långesand, med en inriktning mot icke störande verksamheter av mindre eller medelstor art närmast Hälsövägen samt industri, varvsverksamhet (produktion och

Mark- och miljödomstolen

reparation/service) samt hamnanläggning i planområdets nordöstra del. Marken inom DP Land som angränsar till Verksamhetsområdet får således användas till industri. Under perioden 21 augusti – 20 september 2024 var DP Vatten föremål för granskning. DP Vatten förväntas antas under våren 2025. DP Vattens huvudsakliga syfte är att möjliggöra för en utökning och komplettering av angränsande industri- och varvsverksamhet med en hamnanläggning med tillhörande bryggor, pir, flytponton och ramp för torr- och sjösättning av båtar. DP Vatten tillåter hamnverksamhet inom vattenområdet och varvsverksamhet på angränsande kvartersmark.

Sammanfattningsvis är verksamheten som omfattas av denna ansökan förenlig med detaljplanerna och utgör en förutsättning för att DP Vatten ska kunna genomföras. DP Vatten kommer att inlämnas för antagande av kommunfullmäktige i Öckerö kommun under våren 2025.

Riksintressen och skyddade områden

Verksamhetsområdet ligger inom ett område utpekad som riksintresse Högexploaterade kustområden enligt 4 kap. 4 § miljöbalken. I anslutning till, men utanför Verksamhetsområdet, finns riksintresse för friluftsliv. Ansökt verksamhet bedöms inte påverka dessa riksintressen. Strandskyddet är upphävt inom nu gällande detaljplan. De två nya detaljplanerna, DP Land och DP Vatten åberopar att strandskyddet är upphävt då området i sin helhet redan bedöms vara ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. Härutöver finns inga ytterligare områdesskydd, biotopskydd eller skyddade kulturmiljövärden inom eller i anslutning till Verksamhetsområdet.

Geotekniska förhållanden

I samband med pågående detaljplanearbete för området Långesand/Södra Långesand har de geotekniska förutsättningarna och områdets stabilitet undersökts. Under 2023 och 2024 har en geoteknisk stabilitetsutredning genomförts för delar av Verksamhetsområdet och angränsande landområde inom fastigheten Öckerö 1:552. Vidare har ett geotekniskt utlåtande för Fastigheten tagits fram under 2024 med sammanfattningsvis följande innehåll.

Mark- och miljödomstolen

Utifrån inkomna uppgifter om att mark bakom kajen utgörs av berg vilket fyllts ut med krossmaterial bedöms stabiliteten inom detaljplanen som tillfredsställande. Känslighetsanalys visar att stabiliteten inte är beroende av kajkonstruktionen. Stabiliteten är därmed tillfredsställande även om konstruktionen rivs/rasar. Det ska dock observeras att lösningen med fyllning i plåtskrov inte kan ses som en grundläggning med obegränsad livslängd. Detta även om, enligt uppgift, kvarlämna skrov har en höjd av ca 0,3 m. Inför planerad ombyggnation av kaj rekommenderas att det säkerställs att fyllnadsmassornas stabilitet ej är avhängig av kvarlämnat plåtskrov

I det geotekniska utlåtandet beskrivs markytan inom Verksamhetsområdet som relativt plant och svagt sluttande mot öst. Höjdnivåer varierar mellan cirka +2 och +1,5. Avstånd mellan mark och havsyta uppgår till cirka +1,5 till +1,3 meter. I väster består markytan av en kaj i betong. I norr finns det en brygga/pir som går längs med vattengränsen. Marken bakom bryggan utgörs av fyllnadsmassor (sprängsten) som har skapats genom att vattenområdet fylldes ut i enlighet med Länsstyrelsens beslut daterat den 28 augusti 2009, diarienummer 535-122207-2008.

Vattendjupet varierar mellan 2 och 6 meter och är som djupast längst ut vid den befintliga bryggan/piren i norr. Vattendjupet minskar successivt västerut in mot land. Längst in vid kajen, i väster, är vattendjupet cirka 2-3 meter. Stabilitetsutredningen visar att skjuvhållfastheten ökar in mot land och med minskade jorddjup. Beräkningarna visar även att tillräcklig säkerhetsfaktor inte uppnås under befintliga förhållanden samt att förstärkningsåtgärder krävs. Enligt stabilitetsutredningen bedöms en kombination av åtgärder med både avschaktning och stödfyllning behövas för att uppnå den stabilitet som krävs. Av denna anledning kommer marken att avlastas från befintlig konstruktion genom sänkning av marknivå samt slänt mot fastighetsgräns, i kombination med en tryckbank i vattnet. Den nya konstruktionen, på vilken den framtida verksamheten kommer att bedrivas och belasta, kommer därmed att bli helt fribärande.

Mark- och miljödomstolen

Miljöaspekter

Övergripande

Verksamheten bedöms, avseende nästan samtliga miljöeffekter, ge upphov till små negativa konsekvenser eller möjligen positiva konsekvenser med hänsyn till nuläget. Avseende miljökonsekvensen för marin naturmiljö bedöms verksamheten ge upphov till påtagliga negativa konsekvenser.

Marin naturmiljö

Det marina naturvärdet såväl inom som utanför Verksamhetsområdet bedöms som högt. Bedömningen grundar sig på förekomsten av en tät, väl sammanhållen ålgräsäng. Inventering av ålgräs har även konstaterat att ålgräsängarna längs Öckerös östkust är av god kvalitet, och utgör även donatoräng för ålgräsrestaureringsprojekt.

Planerade åtgärder innebär en stor negativ påverkan på den marina naturmiljön inom Verksamhetsområdet, eftersom en stor andel av ålgräset kommer att tas bort till följd av det planerade muddringsarbetet. Sökt verksamhet kommer dock endast att påverka en liten del av ett större sammanhängande bestånd av ålgräs som löper utmed Öckerös östra kust, vilket gör att den negativa effekten bedöms som liten. Inom Verksamhetsområdet har det bedrivits liknande verksamheter som den nu planerade. Området har vidare muddrats vid ett flertal tillfällen. Trots denna yttre påverkan har ålgräset etablerat sig inom Verksamhetsområdet. Behovet av underhållsmuddring bedöms vara litet, vilket innebär att det finns möjlighet för ålgräs att återetableras efter det att muddringen genomförts. Kompensationsåtgärder kommer också vidtas inom ytan som avses muddras inom Verksamhetsområdet för att gynna återväxt.

Enstaka individer av europeiska ostron liksom japanska jätteostron noterades på bottenytan. Även enstaka eller ett fåtal individer av blåmussla fanns på bottenytan. Förekomsten av blåmussla var begränsade till antalet med en täckningsgrad om

Mark- och miljödomstolen

<10 % av bottenytan. Inga andra skyddsvärda habitat/biotoper eller skyddade arter har iakttagits.

Sammantaget bedöms sökt verksamhet innebära en påtaglig negativ konsekvens på marina naturvärden då en stor andel av ålgräset inom Verksamhetsområdet tas bort i och med planerade muddringsarbeten. Det ska dock noteras att ytan med ålgräs som påverkas utgör en liten del av ett större sammanhängande bestånd av ålgräs utmed Öckerös östra kust, vilket gör att den negativa effekten bedöms som liten. På det aktuella området har det vidare bedrivits liknande verksamheter över tid som medfört att området muddrats vid ett flertal tillfällen. Ålgräset har tidigare återetablerat sig trots yttre påverkan. I aktuellt fall bedöms behovet av underhållsmuddring vara litet, vilket gör att det finns möjlighet för ålgräset att återetablera sig. För att underlätta återetablering avser Tuvera även utlägga sand på havsbotten inom Verksamhetsområdet, vilket enligt studier visats leda till en snabbare återetablering av ålgräs där muddring skett. Detta kommer leda till en positiv påverkan på den marina naturmiljön. I syfte att minimera påverkan på marin naturmiljö åtar sig Tuvera skyddsåtgärder samt föreslagna villkor.

Vattenkvalitet inklusive miljökvalitetsnormer

Vattenförekomsten Stora Kalvsund är klassad som en känslig recipient och bedöms ha ett högt värde. Stora Kalvsund bedöms ha måttlig ekologisk status och kemisk status bedöms som uppnår ej god. Då planerade åtgärder initialt bedömdes riskera att påverka kvalitetsfaktorer som är relevanta för bedömningen av miljökvalitetsnormer (MKN) i vattenförekomsten har en ingående analys av verksamhetens påverkan på MKN genomförts. Effekterna för vattenkvalitet bedöms utifrån påverkan på MKN för vattenförekomsten.

De planerade åtgärderna bedöms inte försämra någon kvalitetsfaktor för vattenförekomsten. Ålgräset inom Verksamhetsområdet kommer till stor del att försvinna till följd av muddringsarbetena. Då ålgräset är en del av ett större ålgräsbälte längs med Öckerös östra sida bedöms dock påverkan inte medföra en försämring av kvalitetsfaktorn makrofytter. Den planerade verksamheten kommer

Mark- och miljödomstolen

inte heller, till skillnad från befintlig verksamhet, att hantera båtar med plastprodukter eller båtbottnfärger. Förorenade sediment innehållande bl.a TBT kommer att muddras, vilket bedöms vara positivt för vattenförekomsten. Medelvärden av de morfologiska parametrarna bedöms vara oförändrat efter planerad åtgärd. Sammantaget sker ingen otillåten försämring av kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd till följd av sökt verksamhet. Vidare medför inte heller sökt verksamhet någon otillåten försämring av kvalitetsfaktorn hydrografiska villkor eller kvalitetsfaktorn konnektivitet.

De planerade åtgärderna bedöms vara så ringa att de inte beräknas medföra någon försämring av kvalitetsfaktorer eller försvåra uppnåendet av miljökvalitetsnormerna till målåret. I syfte att minimera påverkan på vattenkvalitet inklusive MKN åtar sig Tuvera skyddsåtgärder samt föreslagna villkor. Sammantaget bedöms konsekvenserna för vattenmiljö bli liten-påtaglig.

Sediment och spridning av föroreningar

Miljön inom Verksamhetsområdet bedöms ha en låg känslighet i och med den historiska användningen av området i form av verksamheter/lättare industri samt hanteringen av fritidsbåtar som bidragit till föroreningar i sedimenten. Sediment och vattenmiljön utanför Verksamhetsområdet bedöms ha ett påtagligt värde.

Under förutsättning att grumlingsdämpande skyddsåtgärder vidtas bedöms planerade åtgärder medföra ingen eller obetydlig effekt på kringliggande sediment och vattenkvalitet utanför Verksamhetsområdet under anläggningsskedet. Sökt verksamhet bedöms på längre sikt medföra en positiv effekt för såväl Verksamhetsområdet som vattenförekomsten då föroreningsbelastningen bedöms minska betydligt genom den planerade muddringen. Vidare kommer sökt verksamhet innebära minskad båttrafik jämfört med nuläge och nollalternativet. Därmed minskar även risken för tillförande av nya föroreningar från båtar. I syfte att minimera påverkan på sediment och spridning av föroreningar åtar sig Tuvera skyddsåtgärder samt föreslagna villkor.

Mark- och miljödomstolen

Bolaget har under målets handläggning kompletterat ansökan med sedimentundersökning som sammanfattningsvis visar att majoriteten av sedimenten innehåller halter motsvarande klass 1–3 (mycket låg till medelhög halt) enligt Naturvårdsverkets rapport 4914 och SGU:s bedömningsgrunder, rapport 2017:12. Förhöjda halter motsvarande klass 4–5 påträffades dock i vissa områden för översta 0,5 meter av sedimentbotten, särskilt i anslutning till befintlig brygga/pir i öst-/västlig riktning och hamnbassäng närmast strandlinjen i nord-/sydlig riktning. De ämnen som i styr föroreningsklassningen (klass 4–5) är koppar, PAH och tennorganiska föreningar. PCB-halter låg under laboratoriets rapporteringsgräns motsvarande klass 1. Vid jämförelse av sedimentet mot Naturvårdsverkets generella riktvärden för mark konstateras att vissa prover överskrider riktvärdet för känslig markanvändning (KM), men understiger riktvärdet för mindre känslig markanvändning (MKM). Analysresultaten visar att yttlig mark i piren innehåller kopparföroreningar över Naturvårdsverkets generella riktvärden för >MKM samt kobolt- och nickel-föroreningar över riktvärdet för KM.

Sammanfattningsvis visar undersökningen att muddring kan genomföras under förutsättning att miljöskopa, eller motsvarande teknik, används för att minimera spridning av föroreningar inom det område som uppvisar klass 4–5 för översta 0,5 meter av sedimentbotten. Vid hantering av klass 4–5 massor på land ska dessa transporteras bort till mottagningsanläggning som massor med föroreningsgrad >KM-<MKM. Övriga sedimentmassor som upptas på land hanteras som <KM-massor. I samband med anläggningsskedet ska en skyddsåtgärd i form av en bubbelridå troligtvis användas för att minska negativ påverkan på vattenkvalitet till följd av grumlande arbeten. Erhållna analysresultat från samlingsprovet visar på halter av koppar överskridande Naturvårdsverkets generella riktvärden för MKM (>MKM). Vid eventuell deponering på mottagningsanläggning skall massorna mellan 0,0-0,5 m u my hanteras som >MKM - <FA.

Mark- och miljödomstolen

Sammantaget innebär sökt verksamhet ingen/obetydlig negativ konsekvens under anläggningsskedet samt på sikt en positiv konsekvens för sedimentkvalitet och risken för spridning av föroreningar både inom och utanför Verksamhetsområdet.

Buller

Planerade åtgärder innefattar moment som kan orsaka buller, bland annat pålning för ny däckkonstruktion. Pålningssarbeten kommer dock att utföras med borrade pålar, vilket inte ger upphov till samma höga ljudnivåer som slagna pålar. Tuvera kommer att följa Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15). I syfte att minimera påverkan eller störning till följd av buller åtar sig Tuvera skyddsåtgärder samt föreslagna villkor. Därmed bedöms de negativa effekterna av verksamheten bli tillfälliga och små till obetydliga. Sammantaget bedöms de negativa konsekvenserna för närboende att bli små/obetydliga.

I samband med planarbetet för DP Land har även en bullerutredning för verksamhetsbuller från planerad varvsverksamhet genomförts. Utredningen konstaterar att samtliga gränsvärden för buller från Verksamhetsområdet innehölls.

Villkorsfrågor

Tuvera har föreslagit sedvanliga villkor för den här typen av verksamhet. Skälen som i huvudsak legat till grund för de föreslagna villkoren utvecklas nedan.

Grunlande arbeten

Fiskar och andra vattenlevande organismer kan störas av bullrande arbeten och grumligt vatten och många arter förökar sig under vår och sommar. För att minska risken för störningar på fisk och andra vattenlevande organismer har Tuvera föreslagit ett villkor innebärandes att grumlande arbeten i vatten inte får utföras under perioden 1 april till 30 september. Mellan den 1 april och 30 september bör dock grumlande arbeten i mindre omfattning kunna ske efter samråd med och godkännande av tillsynsmyndigheten.

Mark- och miljödomstolen

I syfte att minska negativ påverkan på omgivande ålgräsängar och andra marina naturvärden utanför Verksamhetsområdet under anläggningsskedet föreslår Tuvera att skadeförebyggande åtgärder vidtas i samband med muddring och andra grumlande arbeten. Detta företrädesvis genom att arbetsområdet i vattnet avskärmas med bubbelridå eller liknande vilket kommer att hindra spridning av sedimentpartiklar.

Buller

Bullrande arbetsmoment kommer genomföras under dagtid på vardagar, under en kortare tidsperiod om maximalt 2-3 månader. För att minska risken för störningar från buller föreslår Tuvera att riktvärdena som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser ska innehållas. Enligt den bullerutredning som genomfördes i samband med planarbetet för DP Land kommer riktvärdena kunna innehållas. Med beaktande av att de mest bullrande arbetena (pålning) pågår under en kortare tid än två månader ska också 5 dBA högre värden, än de riktvärden som enligt huvudregeln anges, tillämpas enligt Naturvårdsverkets allmänna råd. Tuvera har vidare föreslagit att nödvändiga, koncentrerade insatser med kort varaktighet, som ger upphov till högre ljudnivåer, ska få utföras under dag- och kvällstid. Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd ska upp till 10 dBA högre nivåer kunna accepteras vid enstaka kortvariga händelser, högst 5 minuter per timme.

Kontrollprogram

Ett kontrollprogram föreslås ges in till tillsynsmyndigheten senast en månad innan arbetena påbörjas. En månad föreslås då det är viktigt att arbetena kommer igång snarast.

Tillåtlighet

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 2 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Tuvera har genomfört ett stort antal projekt av motsvarande, eller större, karaktär än nu ansökta åtgärder och har stor erfarenhet av denna typ av projekt samt dess miljökonsekvenser. Inför upprättandet av denna ansökan har Tuvera låtit upprätta en MKB samt låtit utföra olika utredningar såsom en marinbiologisk utredning samt analys av åtgärdernas påverkan på MKN. För framtagande av MKB:n har Tyréns Sverige AB ("Tyréns") anlåtats, som har en lång erfarenhet av liknande projekt. Samtliga övriga utredningar är utförda av utbildade och erfarna personer inom respektive fält. Sammantaget får det anses klarlagt att kunskapskravet är uppfyllt.

Försiktighetsprincipen, principen om bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. De utredningar som föregått denna ansökan har syftat till att identifiera risker för projektet och förslag på hur dessa kan undvikas. Tuvera kommer att vidta de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. De olika skyddsåtgärder och försiktighetsmått som Tuvera planerar att vidta har redovisats i MKB:n samt i denna ansökan. För genomförande av åtgärderna kommer teknikval att ske utifrån att arbetet ska kunna

Mark- och miljödomstolen

genomföras så effektivt som möjligt samtidigt som de högt satta miljökraven efterlevs.

Produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 4 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd bland annat undvika att använda sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga. Vid arbetenas utförande kommer miljöanpassade alternativ att användas i den utsträckning som är möjlig. Bedömningen görs när val av utrustning och produkter sker. Tuvera kommer att utforma kraven på anlitade entreprenörer i samband med upphandling av tjänster för att säkerställa att erforderliga miljöhänsyn tas.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken ska alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att minska mängden avfall, minska mängden skadliga ämnen i material och produkter, minska de negativa effekterna av avfall och återvinna avfall. I första hand ska förnybara källor användas. Tuvera avser att utföra arbetena så att behovet av externt tillförda massor minskas så långt som möjligt. Bland annat kommer sprängstensmassor som uppkommer inom projektet att återanvändas för att anlägga tryckbanken. Härmed minskar behovet av externt inköpt sprängsten och därmed även tillhörande utsläpp från transporter etc. Verksamheten är således förenlig med hushållnings-och kretsloppsprincipen.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Den ansökta vattenverksamheten syftar till att möjliggöra varvsverksamhet. Frågan om lokaliseringen av varvsverksamheten har beaktats i samband med det pågående detaljplanarbetet. Härvid har tre alternativa lokaliseringar utöver huvudalternativet utvärderats, se figur nedan.

Figur 15. Översikt över alternativa lokaliseringar samt huvudalternativet.

Kritierna för samtliga alternativ har utgått från befintlig markanvändning, områdets storlek, tillgänglighet, kollektivtrafik, vattenkontakt samt strandskyddets värde.

Mark- och miljödomstolen

Härtill har ett antal andra urvalskritier varit styrande för lokaliseringsvalet, framför allt att området bör:

- ligga i anslutning till befintlig industri eller på sådan plats där annan typ av exploatering är olämplig,
- motsvara huvudalternativet i storlek och ska minst omfatta en lika stor yta för kvartersmark som huvudalternativet,
- ligga nära någon av huvudlederna på land på Hönö, Öckerö, Hälsö eller Fotö,
- ligga nära kollektivtrafik där det finns flera resalternativ,
- ligga i direkt anslutning till vattnet,
- inte omfattas av strandskydd, eller ligga i område där strandskyddets värde är lägre än i huvudalternativet.

Alternativa lokaliseringar har övervägts men inte befunnits möjliga eller lämpliga.

Den valda lokaliseringen för de planerade åtgärderna innebär att befintligt hamnområde utökas och moderniseras samt ges kringliggande infrastruktur. Såsom nämnts tidigare har DP Land vidare antagits. Efter att DP Land överklagats till mark- och miljödomstolen och Mark- och miljööverdomstolen inte lämnat prövningstillstånd har DP Land också vunnit laga kraft, vilken medger anläggande av hamn- och varvsverksamhet. Sammantaget utpekas den aktuella lokaliseringen som lämplig för den planerade hamn- och varvsverksamheten. Vattenverksamheten, som är ett led i denna hamn- och varvsverksamhet, måste således företas vid den aktuella lokaliseringen och är en förutsättning för att detaljplanerna ska kunna genomföras. Härmed är sökt verksamhet inte bara förenlig med de redovisade detaljplanerna utan möjliggör det direkt avsedda ändamålet med användningen inom verksamhetsområdet.

Rimlighetsavvägning (2 kap. 7 § miljöbalken)

Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken gäller kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärderna och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Tuvera har i de överväganden som ligger till grund för denna ansökan bedömt risker för hälso- och miljöpåverkan samt

Mark- och miljödomstolen

vägt nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått mot kostnaden för sådana åtgärder.

Tillåtlighet enligt 3 och 4 kap. miljöbalken

Tuvera gör bedömningen att hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken inte utgör hinder mot den sökta verksamheten, då berörda intressen endast påverkas obetydligt.

Tillåtlighet enligt 5 kap. miljöbalken

Enligt 5 kap. 4 § miljöbalken får en myndighet inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

De planerade åtgärderna bedöms inte försämra någon kvalitetsfaktor för vattenförekomsten Stora Kalvsund. Inte heller kommer de planerade åtgärder att medverka till att någon miljökvalitetsnorm överträds eller riskerar att överträdas. I det fall mark- och miljödomstolen skulle komma till annan bedömning ska poängteras att en verksamhet eller åtgärd, enligt 4 kap. 11 § 1 och 2 p.16 vattenförvaltningsförordningen (2004:660), VFF, får tillåtas som ändrar en ytvattenförekomsts fysiska karaktär eller en grundvattenförekomsts nivå eller medför en risk att en ytvattenförekomsts kvalitet försämras från hög status till god status och verksamheten eller åtgärden är en hållbar mänsklig utvecklingsverksamhet.

En förutsättning är dock att rekvisiten i 4 kap. 12 § VFF är tillämpliga.

Enligt 4 kap. 12 § VFF får en verksamhet eller åtgärd tillåtas, enligt 4 kap. 11 § VFF, endast om

- Punkten 1 a och b: verksamheten eller åtgärden, enligt 4 kap. 12 § VFF, behöver vidtas för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt, eller

Mark- och miljödomstolen

innebär att dess fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling uppväger nackdelarna med en sådan ändring eller försämring som avses i 11 §,

- Punkten 3: det av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader inte är möjligt att uppfylla syftet med verksamheten eller åtgärden på något annat sätt som är väsentligt bättre för miljön, och
- Punkten 4: alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.

Tillåtlighet enligt 7 kap. miljöbalken

Arbetena kommer bedrivas inom område där strandskyddet är upphävt. Enligt 7 och 7 a §§ förordning (1998:1252) om områdesskydd får Länsstyrelsen eller kommunen i det enskilda fallet besluta att ett sådant särskilt skyddsvärt mark- eller vattenområde som anges i bilaga 3 till förordning ska utgöra ett biotopsskyddsområde. I bilaga 3 anges ”ålgräsängar”. Såvitt Tuvera vet finns dock inget sådant beslut avseende Verksamhetsområdet. Verksamhetsområdet berör inte heller i övrigt några andra områden eller objekt som skyddas enligt 7 kap. miljöbalken.

Tillåtlighet enligt 8 kap. miljöbalken

Inom Verksamhetsområdet har en tät och väl sammanhållen ålgräsäng, med upp till 100 % täckningsgrad av bottenytan, identifierats. Ålgräs är rödlistad och arten bedöms som sårbar. Den innehar dock inget artskydd enligt artskyddsförordningen (2007:845). De undersökningar som Tuvera har låtit utföra har i övrigt inte visat på att några skyddade arter enligt artskyddsförordningen kommer att påverkas av den sökta vattenverksamheten. Sammantaget bedöms ansökt verksamhet inte stå i strid med 8 kap. miljöbalken.

Tillåtlighet enligt 11 kap. miljöbalken

Enligt 11 kap. 7 § miljöbalken ska en vattenverksamhet utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång och som främjar allmänna eller enskilda ändamål av vikt. Detta krav gäller om vattenverksamheten kan utföras på detta sätt utan oskäligen kostnad. Den ansökta verksamheten kommer med föreslagna försiktighetsmått inte att medföra någon

Mark- och miljödomstolen

påverkan av betydelse på allmänna eller enskilda intressen i området (inklusive fisket). Nyttan av vattenverksamheten överstiger kostnaderna och olägenheterna av densamma. Något hinder mot verksamheten enligt 11 kap. miljöbalken kan därmed inte anses föreligga.

Arbets tid

Enligt 22 kap. 25 § 2 st. miljöbalken ska, om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, den tid som arbetena ska vara utförda inom (arbets tid) anges i domen. Denna tid får överstiga tio år endast om arbetena utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och av särskilda skäl inte kan slutföras inom tio år.

Tuvera har i MKB:n uppgett att anläggningstiden för sökt vattenverksamhet kommer att uppgå till 6-9 månader. Detta förutsätter dock att en lagakraftvunnen dom, alternativt ett verkställighetsförordnande, ges i god tid före perioden 1 oktober till 31 mars som är den tid på året då muddringsarbeten kan genomföras för att undvika negativ påverkan på den marina miljön. I det fall så inte sker kommer arbetena behöva anstå till nästkommande vinterperiod, vilket kommer försena arbetena. Med hänsyn härtill samt då Tuvera måste ges extra marginal för oförutsedda händelser bör arbets tiden bestämmas till tre (3) år från dag för lagakraftvunnen dom. Arbets tiden omfattar såväl muddring som anläggningsarbeten.

Sakägare och ersättning

En ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska enligt 22 kap. 1 a § miljöbalken innehålla en förteckning över de fastigheter som tas i anspråk för vattenverksamheten med uppgift om ägare och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna. Vilka fastigheter som ska anses berörda av en vattenverksamhet framgår av 9 kap. 2 § LSV. I målet finns inga fastigheter som är att anse som vattenrättsliga sakägare.

Mark- och miljödomstolen

Oförutsedd skada

Av 31 kap. 16 § miljöbalken följer bl.a. att den som med stöd av tillstånd enligt 11 kap. samma balk vidtar en åtgärd som skadar annans egendom ska betala ersättning för vad som skadas, om inte annat är föreskrivet. Ersättning ska betalas endast för skador som kvarstår, sedan förebyggande eller avhjälpande åtgärder har utförts av tillståndshavaren. Mot bakgrund av att det inte finns något som talar för att några skador på enskilda intressen kommer att uppstå till följd av den ansökta vattenverksamheten, anser Tuvera att tiden för anmälan om anspråk på ersättning för oförutsedd skada ska bestämmas till fem år från arbetstiden utgång.

Verkställighetsförordnande

Tuvera yrkar att mark- och miljödomstolen, jämlikt 22 kap. 28 § 1 st miljöbalken, ska meddela att tillståndet för sökt verksamhet ska få tas i anspråk även om mark- och miljödomstolen:s dom inte vunnit laga kraft, s.k. verkställighetsförordnande. Ett verkställighetsförordnande enligt miljöbalken får meddelas när ”det finns skäl till det”. I det fall verkställighetsförordnande yrkas måste verksamhetsutövaren visa att dennes intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan tillståndet får tas i anspråk. Tuveras intresse väger tyngre än de skäl som skulle tala för ett lagakraftvunnet avgörande ska föreligga innan tillståndet tas i anspråk.

Av 22 kap. 28 § 1 st 2 men miljöbalken följer att det som villkor skall föreskrivas att sökanden hos Länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som för en vattenverksamhet kan komma att utgå, om domstolens dom ändras. I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningbalken.

Ansökningsavgift m.m.

Enligt 3 kap. 1-2 §§ förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (avgiftsförordningen) ska en avgift betalas för prövning av en ansökan om tillstånd enligt 11 kap 9 § miljöbalken. Enligt 3 kap. 3 § Avgiftsförordningen består avgiften av en grundavgift och en tilläggsavgift. Det kan dock

Mark- och miljödomstolen

konstateras att en tilläggsavgift, enligt 3 kap. 5 § förordning om avgifter, inte ska utgå för nu aktuell vattenverksamhet.

Enligt 3 kap. 4 § avgiftsförordningen ska grundavgiften bestämmas med hänsyn till kostnaden för att genomföra de åtgärder och uppföra de anläggningar som behövs för den verksamhet som ansökan avser. Kostnaden för aktuell verksamhet är större än 10 miljoner kronor men inte större än 50 miljoner kronor. Med anledning härav ska Tuvera, i enlighet med 3 kap. 4 § 6 p avgiftsförordningen, erlägga en avgift om 70 000 kronor. Ansökta åtgärder föranleder ingen prövning av bygde- eller fiskeavgifter enligt 6 kap. LSV eller skyldigheter enligt 11 kap. 8 miljöbalken.

INKOMNA YTTRANDEN

Sjöfartsverket har anfört bland annat följande.

Med beaktande av att arbeten planeras i närhet av riksintresseklassade farleder ser Sjöfartsverket positivt på att bubbelridåer föreslås användas istället för siltgardiner. Sjöfartsverket bedömer att det föreligger en risk att siltgardiner kan slita sig och fastna i manöversystemen på de fartyg som trafikerar den närliggande riksintresseklassade farleden, vilket i värsta fall kan leda till ett haveri. Denna problematik kring siltgardiner är även påtalad i Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:19 Muddring och hantering av muddermassor.

Området i vilket den ansökta vattenverksamheten är tänkt att genomföras ligger i anslutning till de riksintresseklassade farlederna 106 (Marstrandsfjorden – Danafjord) och 107 (Stora Pölsan - Danafjord). Dessa farleder är av farledsklass 3, vilket innebär att de är dimensionerade för yrkestrafik med mindre fartyg och är till övervägande delen utmärkta med stöd för mörkernavigering. Både farled 106 och 107 används intensivt av fritidsbåttrafiken under sommarhalvåret men även av den mindre yrkessjöfarten och arbetsfartyg året om.

Med anledning av detta ser Sjöfartsverket att den sökta vattenverksamheten ska planeras och utföras på ett sådant sätt att den framtida verksamheten inte kommer

Mark- och miljödomstolen

att störas av exempelvis svallvågor från fartygstrafiken, vilket på sikt skulle kunna leda till klagomål och krav på inskränkningar för sjöfarten. Sjöfartsverket rekommenderar att de planerade bryggorna förses med reflexer och eller belysning för att göras synliga för sjötrafiken. Vid planering av belysningspunkter ska hänsyn tas så att dessa inte bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation. Detta gäller även arbetsbelysning under anläggningsfasen. Sjöfartsverket ser att det kan åligga utsedd entreprenör att bedöma behov av eventuell tillfällig utmärkning av arbetsområde i syfte att förhindra påsegling.

Föreligger behov av tillfällig utmärkning med sjösäkerhetsanordningar (SSA) söks tillstånd för dessa hos Transportstyrelsen. Senast tre (3) veckor före arbeten som kan påverka sjöfarten påbörjas, ska detta meddelas till Sjöfartsverkets Ufs-redaktion (ufs@sjofartsverket.se) samt till VTS Göteborg (vtsgothenburg@sjofartsverket.se) för information till sjöfarten via ordinarie informationsvägar. Informationen ska innehålla uppgifter över område, omfattning, kontaktuppgifter och tidplan samt eventuella andra uppgifter av betydelse för sjötrafiken.

Efter genomfört arbete ska alla förändringar i bottentopografi vad gäller muddringsområde sjömätas enligt sjömättningsstandard FSIS-44 och resultat skickas till Sjöfartsverket. Djupdata som är säkerhetsklassad skickas till Sjöfartsverket med REK-post. Samråd bör ske med Sjöfartsverket gällande sjömättningsplan innan sjömätning genomförs.

Andra förändringar av information som anges i sjökort såsom kajer, pirar, bryggor och strandlinje ska geodetiskt bestämmas och rapporteras in till Sjöfartsverkets Ufs-redaktion (ufs@sjofartsverket.se) för införande i sjökort. Koordinater anges i SweRef 99/WGS 84 i grader, minuter och decimalminuter med tre decimalers noggrannhet (DD MM,mmm) alternativt i plana koordinater SweRef 99 TM. Eventuellt kompletterande kartunderlag bör levereras som shape- eller DWG-fil i koordinatsystem SweRef 99 TM.

Mark- och miljödomstolen

Statens Geotekniska Institut (SGI) har anfört bland annat följande.

Miljögeoteknik

SGI saknar uppgifter om sedimenten är provtagna vid den nya bryggan och rampen. I MKB:n anges att den befintliga bryggan kommer att rivas och piren att schaktas av och byggas om. Det anges även att massorna kommer att användas för att anlägga en tryckbank.

Om sedimenten är förorenade ska dessa åtgärdas innan anläggningsarbetet påbörjas. Det finns annars en risk för att föroreningar i sedimenten byggs in under den nya bryggan, rampen och tryckbanken och därmed att kommande efterbehandlingsåtgärder förhindras. Det finns också en risk för föroreningsspridning under anläggningsfasen eftersom lösa förorenade sediment då kan pressas ut i vattnet samt även efter anläggning då återsedimenterade förorenade partiklar riskerar att bli biotillgängliga. Det förutsätts att grumlingsbegränsande åtgärder kommer att användas under anläggningsarbetet, särskilt eftersom det finns ålgräsängar i området.

Skyddsåtgärder ska enligt sökanden användas vid muddringsarbetet men det är att rekommendera att ett kontrollprogram tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten för allt arbete som kan generera grumling.

Kompletterande sedimentprovtagning ska utföras innan planerad muddring så att föroreningsförekomsten utreds i hela det planerade mudderdjupet. En provtagning bör även utföras efter muddringen för att säkerställa att den nya botten inte har höga föroreningshalter som kan bli biotillgängliga.

Geoteknik

Det framgår av att området inte är stabilt under befintliga förhållanden utan att en kombination av åtgärder bestående av avschaktning och stödfyllning behövs för att uppnå den stabilitet som krävs. SGI anser att ansökan ska kompletteras med en

tydligare beskrivning av genomförbarheten avseende stabiliteten i anläggnings-skedet vid de olika momenten. Det ska även framgå om det finns behov av skydds-åtgärder och anpassningar för att undvika påverkan på säkerhet, omgivning och miljö.

SGI har inte tagit ställning till de föreslagna kajkonstruktionerna.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har anfört bland annat följande.

Sökandens sedimentundersökning som redovisats i målet har utförts efter en begäran om komplettering. I begäran nämns att föroreningsförhållanden ner till opåverkad nivå inom det ansökta muddringsområdet samt i områden där anläggningsarbeten avses utföras ska framgå. Undersökningen har emellertid avgränsats i djupled ned till maximalt 3,5 m under vattenytan då muddring planeras utföras ned till 3 m fri vattengång. Detta har gjort att opåverkade lager inte har nåtts i djupled i sedimentet. Till exempel ökar halterna av tributyltenn (TBT) med djupet i sedimentet på lokal 25NC02 och är som högst på 0,4-0,6 m djup i sedimentet, vilket är den djupaste provtagna nivån på denna lokal.

Vidare har inte djup ned till 3 m fri vattengång efter framtida muddring, det vill ett sammanslaget djup på 3 m för vattendjup i nuläget och provtagen sedimentnivå, nåtts för tre av de sex undersökta lokalerna 2025, enligt tabell 1. Detta innebär att hela det potentiellt påverkade djupet inte har undersökts, vilket är en brist. Det vore olyckligt om en muddring ner till 3 meters vattendjup resulterade i att mer förorenade sedimentlager blottades och blev den nya sedimentytan, då detta skulle kunna medföra ökad spridning av föroreningar. Vidare bör även sediment vid undersökningsområdets södra gräns undersökas då det förefaller som att anläggandet av flytbrygga kan medföra en påverkan på sedimentet.

SGU anser inte att bottenarna kan klassificeras till transport- respektive ackumulationsbottenar utifrån resultaten för fysikaliska parametrar på det sätt som gjorts i undersökningen.

Mark- och miljödomstolen

Det framgår inte vilken typ av botten som den nämnda tumregeln gäller för, men troligtvis är det ytliga sedimentlager från sjöar, om ursprunget är Håkanson och Jansson 1983. Det är därför inte rättvisande att använda denna tumregel på sediment på västkusten och sedimentlager som inte bara omfattar det ytligaste sedimentlagret utan även djupare nivåer. Anledningen till att det inte är rättvisande är t.ex. att vattenhalten tenderar att sjunka längre ner i sedimentet på grund av kompaktion och att halterna av organiskt kol tenderar att vara lägre i ackumulationssediment på västkusten än i Östersjön (se SGUrapport 2022:08 som redovisar resultat från den nationella miljöövervakningen i utsjösediment) eller i sjöar. TOC-halter på 2-3 % kan förekomma i ackumulationssediment på västkusten. Det är därför möjligt att fler av lokalerna är ackumulationsbotten än vad tabell 2 pekar på, vilket emellertid inte borde ha någon påverkan på undersökningens övriga slutsatser.

Det sedimentdjup som berörs av en åtgärd, i detta fall muddring, behöver undersökas. Det är viktigt att säkerställa att sedimentet som efter muddringen kommer att befinna sig i kontakt med vattenmassan inte har föroreningshalter som kan utgöra en risk. Att överliggande sediment vid provtagningen har låga föroreningshalter är inte en garanti för att underliggande sediment också har låga halter, eftersom sedimentet på ackumulationsbotten kontinuerligt byggs på. Det vill säga, om det har varit kraftigare föroreningsutsläpp till vattenmiljön under tidigare perioder kan det förekomma högre föroreningshalter på djupare sedimentnivåer, vilka sedan har översedimenterats av renare sedimentpartiklar. Grovkornigare sediment (sand, grus) har dock, som sökanden skriver, generellt låga föroreningsnivåer och kan i det här fallet förutsättas ha det utan att sedimentet behöver analyseras på laboratorium.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har anfört bland annat följande.

Bolaget har anfört att den minskning av ålgräsets utbredning som Havs- och vattenmyndigheten redovisat är felaktig. HaV hänvisade i sammanhanget till myndighetens rapport 2016:81 där följande framgår på sidan 15: *"I Bohuslän har mer än 60 % av allt ålgräs försvunnit sedan 1980-talet, vilket motsvarar en förlust på uppskattningsvis runt 12 500 ha."* Den 18 augusti 2025 publicerades myndighetens rapport 2025:132. Av denna framgår på sidan 30 att i Västra

Götalands län och Kungsbackafjorden i norra Hallands län, det vill säga ett större geografiskt område än Bohuslän, att: *"Inom de analyserade provtagningsområdena minskade den areella utbredningen av ålgräs med totalt 1 377 ha, från 3 033 hektar på 1980-talet till 1 656 hektar på 2020-talet, en minskning motsvarande 45%."*

Den geografiska skillnaden i de två fallen förklarar inte den stora skillnaden i areell utbredning, uttryckt i hektar. Av rapport 2025:13 framgår dock att 1 377 ha utgör bekräftade förluster av ålgräs. Detta representerar ett minimivärde av förlusterna eftersom karteringen inte är fullständig. Den skattade förlusten i det analyserade området är följaktligen större och överstiger 5 000 ha. Även denna siffra är lägre än den Havs- och vattenmyndigheten refererade till. Det beror i sin tur på att det historiska underlaget nu är större och att siffrorna är mer konservativt beräknade än i föregående rapport.

Havs- och vattenmyndigheten delar således bolagets bedömning att ålgräsets utbredning i det analyserade området minskat med *minst* 1 377 ha. Myndigheten menar dock att de faktiska förlusterna kan förväntas vara betydligt större. Faktum kvarstår att den procentuella minskningen av ålgräsets utbredning i det analyserade området är mycket stor.

Ålgräsängar ska skyddas från påverkan.

Ålgräsängar är bland annat en viktig livsmiljö för uppväxande fisk och är därför mycket betydelsefulla för den biologiska mångfalden i havet. Skyddet utgår primärt från bestämmelser i 2 kap. miljöbalken samt bestämmelser i 7 kap. om områdes-skydd.

Naturrestaureringsförordningen

Europaparlamentet och Rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur (naturrestaureringsförordningen) beslutades den 24 juni 2024 och trädde i kraft den 18 augusti 2024. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Syftet med förordningen är att återställa ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut. En mängd olika åtgärder ska

Mark- och miljödomstolen

leda till en varaktigt motståndskraftig natur med rik biologisk mångfald i hela EU. Naturrestaureringsförordningen innehåller tidsatta och bindande mål som gäller alla medlemsstater. Enligt förordningen ska varje medlemsland utarbeta och fastställa en nationell restaureringsplan för att nå målen och även rapportera framsteg med att genomföra den till EU-kommissionen. Havs- och vattenmyndigheten deltar för närvarande i ett regeringsuppdrag om att ta fram ett utkast till restaureringsplan och undersöka behovet av författningsändringar till följd av förordningen. Artikel 5 i förordningen handlar om marina ekosystem och hur stor areal av olika livsmiljötyper som ska restaureras till ett gott tillstånd eller återskapas fram till 2030, 2040 och 2050. De aktuella livsmiljötyperna förtecknas i bilaga II till förordningen och delas in i sju grupper. En av dessa grupper utgörs av sjögräsbäddar och i denna grupp ingår ålgräsängar.

Enligt förordningen (artikel 5.1 och 5.2) ska medlemsstaterna vidta restaureringsåtgärder för utpekade livsmiljötyper dels genom att förbättra dess tillstånd, om de inte är i gott tillstånd, och dels genom att återetablera arealer med samma livsmiljötyp i nya områden, om arealen inte räcker till för att uppnå en gynnsam referensareal. Referensarealen är den utbredning som livsmiljötypen anses behöva ha för att vara långsiktigt livskraftig. I förordningen (artikel 5.9 och 5.10) finns även regler om att medlemsstaterna ska eftersträva att vidta de åtgärder som behövs för att förhindra en avsevärd försämring. Detta gäller dels livsmiljötyper som är i gott tillstånd, dels livsmiljötyper som restaurerats till ett förbättrat tillstånd.

Givet detta, innebär varje ytterligare arealförlust av livsmiljötyper såsom sjögräsbäddar att behovet av att återskapa förlorade arealer sannolikt kommer att öka. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att ambitionen i första hand bör vara att minska arealförlusten. Ett viktigt verktyg i ett sådant arbete är möjligheten att reglera villkoren för de verksamheter eller åtgärder som bidrar till en ökad arealförlust. Havs- och vattenmyndigheten bedömer preliminärt att en sådan reglering kan och bör ske bland annat med stöd av 2 kap. miljöbalken i samband med prövning av vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet.

Mark- och miljödomstolen

Anläggning av flytbryggor i det aktuella området ska inte tillåtas

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att förlusten av ålgräsängar i den aktuella kustvattentypen är omfattande. Behovet av att skydda kvarvarande ålgräsängar är enligt myndighetens bedömning så stort att etablering av verksamheter som orsakar permanent negativ påverkan på ålgräs bör undvikas. Den sökta verksamheten kommer genom muddring initialt att förstöra delar av det ålgräshabitat som idag består av täta ålgräsängar. Därefter kommer skuggning och pumpeffekt från flytbryggor permanent påverka eventuellt kvarvarande ålgräs negativt och försvåra eller omöjliggöra återetablering i detta område.

Av ansökans miljökonsekvens-beskrivning framgår att sannolikheten för återväxt av ålgräs efter utförande av de planerade åtgärderna inte går att fastställa. De planerade åtgärderna beskrivs inte helt omöjliggöra en återväxt, men däremot kraftigt begränsa möjligheterna till detta på grund av barriär-, skuggnings- och pump-effekter. Därmed gör sökanden bedömningen att ålgräset inom verksamhetsområdet helt kommer att försvinna som en följd av de planerade åtgärderna. Havs- och vattenmyndigheten anser att denna utgångspunkt är korrekt. Sannolikheten att denna del av verksamheten resulterar i en permanent habitatförlust är således stor.

Förlusten av ålgräsängar i den aktuella kustvattentypen är idag betydande. Ålgräs-ängar är som nämnts ovan en viktig livsmiljö för den biologiska mångfalden i havet. De ansökta åtgärdernas (här avses anläggning av flytbryggor och därtill hörande muddring) permanenta negativa påverkan på berörda ålgräsängar behöver därför relateras till behovet av att motverka arealförlusten och skydda livsmiljön mot ytterligare förlust. Sökanden har därtill redogjort för att det inte är ekonomiskt rimligt att genomföra kompensationsåtgärder på andra lokaler i kustvattentypen. Havs- och vattenmyndigheten menar att den sökta verksamhetens påverkan är betydande och att vikten av att skydda ålgräsängarna överstiger behovet av att anlägga flytbryggor på den aktuella platsen. Myndigheten anser därför att ansökan ska avslås i denna del.

Mark- och miljödomstolen

Övrig verksamhet

Behovet av muddring skulle minska markant om flytbryggorna inte anläggs eftersom vattendjupet längs befintlig brygga/pir redan är tillräckligt djupt för att möjliggöra verksamheten. Dessutom skulle en betydligt mindre mängd muddermassor behöva omhändertas. Den muddring som ändå kan behöva ske kommer, så vitt Havs- och vattenmyndigheten uppfattar det, därmed vara begränsad till den del av området där ålgräsbeståndet är som glesast. Myndigheten anser att denna påverkan på ålgräsbeståndet är så pass liten att den kan tillåtas förutsatt att skyddsåtgärder vidtas för att minska grumling samt att även åtgärder för att förbättra möjligheterna för återetablering av ålgräs vidtas.

Havs- och vattenmyndigheten anser att ansökan kan medges i de delar som avser ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, anläggande av tryckbank, anläggning av ramp, höjning av befintlig kaj i väster samt för dessa åtgärder nödvändig muddring.

Länsstyrelsen i Västra Götaland (Länsstyrelsen) har anfört bland annat följande.

Under målets handläggning har ett stort antal brister i ansökan med miljökonsekvensbeskrivning påtalats. Bristerna har inte läkts i tillräcklig omfattning.

Inställning

Länsstyrelsen anser sammantaget att planerad etablering av flytbryggor m.m. samt muddring strider mot försiktighetsprincipen och kravet om bästa möjliga teknik i 2 kap. 3 § miljöbalken (miljöbalken), strider mot lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken och strider mot förbudet att äventyra möjligheten att nå miljökvalitetsnormen i vattenförekomsten enligt 5 kap. 4 § miljöbalken. Att de sökta åtgärderna ur andra hänseenden är lämpliga eller att det finns andra skäl till att verksamheten behövs ändrar inte det faktum att verksamheten ur ett miljöbalksperspektiv är olämplig.

Länsstyrelsen anser att planerad vattenverksamhet riskerar att äventyra MKN och att den därmed innebär en otillåten verksamhet enligt 5 kap 4 § miljöbalken. För att

Mark- och miljödomstolen

kunna tillåta en sådan verksamhet krävs ett undantag enligt 4 kap. 11 § och 12 § VFF vilket domstolen behöver ta ställning till.

I fråga om länsstyrelsens andrahandsinställning anser myndigheten att detta kan medges först om det är visat att alla genomförbara åtgärder kommer vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna samt att det i övrigt föreligger förutsättningar enligt 4 kap. 11 § och 12 § VFF och att yttrande inhämtats från vattenmyndigheten enligt 22 kap, 13 § miljöbalken. För att mildra miljöeffekter krävs att krav föreskrivs enligt samtliga nedanstående punkter:

- villkor enligt länsstyrelsens förslag för att mildra påverkan såsom t.ex. siltgardin/bubbelridå och riktvärden för grumling,
- villkor enligt länsstyrelsens förslag i form av kompenserande åtgärder för att ersätta förlust av ålgräs,
- åtgärder inom vattenförekomsten, för att minska belastningen, för att tillskapa utrymme för att möjliggöra verksamheten utan att äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormen i vattenförekomsten Stora Kalvsund.

Länsstyrelsen anser att ovanstående punkter inte är tillgodosedda av sökanden.

Det är fortfarande oklart om de lokaler sökanden valt ut är de enda som varit möjliga att titta på utifrån de kriterier man satt upp. Det är därför inte tydligt att detta är en plats som uppfyller kriterierna samtidigt som det sker med så litet intrång som möjligt. Alternativa utformningar hänvisar enbart till pålade bryggor istället för flytbryggor och annan version av kaj. Enligt ansökan och MKB till ansökan framgår att antalet båtrörelser kommer minska och att hamnen endast kommer att nyttjas för tillfällig angöring innan båtarna tas in för reparation och service på båtvarvet. Det är därför fortfarande oklart med anledningen till sökt utformning och varför det finns behov av flytbryggor och dessutom så stora när det finns en kaj.

Yrkandet om tillstånd enligt punkten b) ska avslås

Länsstyrelsen anser i första hand att tillstånd inte kan beviljas till de sökta åtgärderna enligt punkt b). Projektet beskrivs som samhällsviktigt men de ansökta åtgärderna måste ändå prövas förutsättningslöst i förhållande till miljöbalkens

Mark- och miljödomstolen

hänsynsregler i 2 kap. Därmed ingår både en bedömning mot 2 kap. 3 § miljöbalken (försiktighetsprincipen) och 2 kap. 6 § miljöbalken (lokaliseringsprincipen) i prövningen av om den sökta åtgärden kan godtas. Vidare behövs en prövning mot reglerna om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. miljöbalken. Platsen omfattas av bestämmelser om riksintresse för högexploaterad kust enligt 4 kap. 4 § miljöbalken och i anslutning till riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsen gör sammanfattningsvis bedömningen att ansökt vattenverksamhet innebär en omfattande negativ påverkan på miljö kvalitetsnormerna (MKN) och den marina miljön i vattenförekomsten Stora Kalvsund.

Lokaliseringsprincipen och ålgräs

Åtgärderna kommer att leda till att ett stort område av ålgräs kommer att försvinna vilket strider mot lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken (miljöbalken). Ålgräs är utpekat habitat i art- och habitatdirektivet. Ålgräs är även upptaget på OSPAR:s lista över hotade arter och habitat samt inkluderat i det generella skydd som följer av Helsingforskonventionen. Sverige har därmed en skyldighet att förbättra statusen för ålgräset. HaV har därför tagit fram ett åtgärdsprogram för ålgräsängar (HaV:s rapport 2017:24). Det förekommer ålgräs inom hela det område som omfattas av ansökan om muddring och brygganläggning mm. Muddringen kommer därför innebära förlust av ålgräshabitatet om ca 2000 kvm. Det kan inte uteslutas att förlusten är permanent. Ålgräsängar tillhör de mest värdefulla ekosystemen vi har på jorden. Deras utbredning har minskat dramatiskt och de största förlusterna i Sverige har skett i Bohuslän. Havs- och vattenmyndigheten har konstaterat att den ökade exploateringen är skäl till att ålgräset försvunnit till stora delar längs västkusten. I Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:24, Åtgärdsprogram för ålgräsängar, pekas muddring ut som en bidragande orsak till hotsituationen för ålgräs. Muddring anges kunna ge försämrad vattenkvalitet på grund av ökad grumlighet och ökad sannolikhet för resuspension av sediment. Muddring är utpekad som en aktivitet som behöver minska för att stoppa pågående förluster och möjliggöra en återhämtning av ålgräsängar runt Sveriges kuster. Ålgräsängarna är viktiga födosöksområden och barnkammare åt fiskar och kräftdjur

Mark- och miljödomstolen

och rhizomen (rötterna) binder sediment och bidrar till att minska övergödningen och klimatförändringarna som orsakats av mänsklig påverkan.

I den senaste regionala uppföljning av miljömålen har miljömålet ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” nu fått en negativ trendpil och att man fortsatt inte uppnår målet till år 2030 i länet. Exploatering och fysisk påverkan i kustbandet är en betydande del av den negativa påverkan som bidrar till målbedömningen och man lyfter fram behovet av ytterligare restaurering av ålgräs. Att då muddra bort mer ålgräs strider mot detta miljömål.

Länsstyrelsen bedömer att den planerade muddringen kommer att påverka naturmiljön på platsen på ett sådant sätt att de biologiska värdena påtagligt försämras. Förutom den habitatförlust av ålgräsängar som uppstår då man muddrar påverkas också närområdet av grumling till följd av att sediment frisätts då man genomför åtgärden. Dessutom kan kanterna på den muddrade ytan ge vika och massor förflytta sig. I kompletterande underlag till ansökan framgår att botten i muddringsområdet till stor del utgörs av transportbotten vilket kan innebära förstärkning av grumlingen. Särskilt beaktansvärt är detta när man planerar att muddra områden med ålgräs vars rotsystem hjälper att stabilisera bottensediment.

Det finns även risk för att muddringen försämrar ljusförhållandena på botten permanent och att förluster av ålgräs inträffar på en större yta än bara i det muddrade området. Ny kunskap har dessutom visat på att bottnarna fortsätter att erodera under en lång tid efter muddring genomförts vilket riskerar att skapa en långtgående grumlingseffekt. Forskningsresultat har visat att miljön kan försämras dramatiskt till följd av att ålgräsängar försvinner, vilket medför att naturlig återhämtning eller restaurering inte blir möjlig. När ängens stabiliserande och skyddande effekt på botten försvinner, ökar vågdriven uppgrumling av sediment som minskar siktdjupet.

Även en liten försämring av miljön kan leda till en kollaps av allt ålgräs i ett område om förhållandena är nära det tröskelvärde som kan leda till ett regimskifte, varefter det kan vara mycket svårt att få tillbaka ålgräset. Det är därför viktigt att beakta försiktighetsprincipen eftersom tröskelvärdet sällan är känt.

Länsstyrelsen delar inte sökandens uppfattning att det är troligt att ålgräset skulle återetablera sig efter genomförd muddring. Genom muddring tas ålgräset och dess rotsystem bort och sedimenten under ålgräset blottläggs samt djupet på platsen ökas. Grumlingen efter en muddring kan bli kronisk på grund av upprepad uppgrumling av löst finpartikulärt sediment som lagt sig på botten vid muddringsplatsen (se Havsmiljöinstitutets rapport 2019:3). Av handlingarna i ärendet framgår att sundet har en omfattande båttrafik. Även inom den sökta anläggningen kommer platsen nyttjas av båtar. Den sammantagna båttrafiken ökar risken för upprepad grumling och medför att det inte är en obetydlig belastning på området.

Utöver detta förändrar tillkomst av flytbryggan förutsättningarna för lyckad naturlig återetablering av ålgräs. Studier har visat att påverkan från flytbryggor genom skuggning och pumpeffekter sträcker sig långt utanför den direkta närheten av flytbryggan. Det är alltså rimligt att utgå ifrån att ingen återetablering kan förväntas under och i flytbryggans påverkansområde, som sträcker sig utanför det muddrade området, eller på ytan för tryckbanken.

Flytbryggor som ligger direkt på vattenytan fungerar som en vågbrytare. Detta gör att vattenflödet saktar ned på läsidan av bryggan, vilket kan leda till ökad sedimentering. Det kan därmed medföra ett behov av regelbunden muddring vilket i så fall innebär borttagande av eventuellt återetablerat ålgräs. Risken för att ålgräset inte ska kunna återetablera sig är alltså stor och länsstyrelsen anser att man vid en tillämpning av försiktighetsprincipen bör utgå från den effekt som är styrkt i ärendet, det vill säga att genom muddring kommer den befintliga ålgräsängen att försvinna. Sammanfattningsvis anser länsstyrelsen att de sökta åtgärderna, särskilt muddringen, kommer påverka miljön inom det aktuella området negativt. Den sökta

Mark- och miljödomstolen

muddring riskerar även att påverka de närliggande känsliga områden- som även de innehåller ålgräs - negativt.

Sökanden menar att ålgräsets avsaknad av reellt juridiskt skydd i internationella konventioner och svensk lagstiftning i kombination med att påverkan bedöms vara liten gör att de ansökta åtgärderna inte strider mot försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken samt innebär att lokaliseringsprincipen i 2 kap 6 § miljöbalken uppfylls. Avsaknad av ett strikt juridiskt skydd av ålgräs innebär inte att det inte finns ett mycket stort naturvärde som behöver beaktas i bedömningen.

Sökanden menar att den negativa effekten på ålgräset bedöms som liten då den aktuella ytan är en liten del av ett större sammanhängande bestånd och hänvisar i detta till resonemang i Bilaga 1 till ansökan, avsnitt 2.3.2. Länsstyrelsen anser att sökandens beskrivning är felaktig. Som sökanden formulerat det kan det uppfattas som att trenden med minskande ålgräsförekomster nu har vänt och att de nu snarare ökar generellt. I den refererade rapporten ”*Analys av ålgräsets historiska areella utbredning i Västerhavet*” beskrivs hur den generella trenden är att en stor minskning av ålgräs kan ses mellan 1980- och 2000-talet för att sedan plana ut, men beskriver också att när resultaten granskas med högre geografisk upplösning kan andra mönster skönjas. Återhämtningen av ålgräs rapporteras främst ha observerats i centrala Bohuslän, medan det i de norra och södra delarna på många platser fortsätter att minska vilket även omfattar förluster i Göteborgs norra skärgård på 2000-talet.

Sammantaget strider den sökta muddringen samt brygganläggningen m.m. mot försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken och innebär att lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken inte uppfylls. Att de sökta åtgärderna ur andra hänseenden är lämpliga ändrar inte det faktum att verksamheten ur ett miljöbalksperspektiv är olämplig.

Äventyrande av uppnåendet av MKN

Åtgärderna bedöms även medföra ett äventyrande av uppnåendet av miljökvalitetsnormer för Stora Kalvsund vilket innebär att verksamheten inte kan tillåtas enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Planerad vattenverksamhet ska utföras i vattenförekomsten Stora Kalvsund (WA40121812) som är klassad till måttlig ekologisk status. Miljökvalitetsnormen är att vattenförekomsten ska uppnå God ekologisk status 2027. Den sökta vattenverksamheten kommer främst ha en negativ påverkan på de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna morfologiskt tillstånd, hydrografiska villkor och konnektivitet. Av VISS (Vatteninformationssystem i Sverige) framgår att samtliga hydromorfologiska kvalitetsfaktorer i Stora Kalvsund idag har sämre än god status; morfologiskt tillstånd är klassad till måttlig status och hydrografiska villkor samt konnektivitet är klassade till otillfredsställande status. Vattenförekomsten uppnår inte god status för hydrologisk regim/hydrografiska villkor på grund av påverkan från sjöfart.

Bottenvegetation, bottenfauna och andra delar av ekosystemet i vattenförekomsten har med all säkerhet påverkats genom minskade och fragmenterade habitat, försämrade livsvillkor och försämrade spridningsmöjligheter till följd av fysisk påverkan. Muddring innebär den allra största av påverkansgrader enligt Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer (grad 5 på en 5-gradig skala) för samtliga tre hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Dessutom har flytbryggor en stor påverkan på framför allt miljökonsekvenstypen Flödesförändringar och kvalitetsfaktorn Hydrografiska villkor. Den negativa påverkan som flytbryggorna utgör riskerar att påverka ett större område än bara det muddrade området genom att flytbryggorna kommer att påverka vattenrörelser negativt samt stå för en negativ ljuspåverkan med skuggning. Även båttrafiken i det grunda området närmast bryggorna kan komma att skada exempelvis ålgräs.

För att uppnå en god ekologisk status i Stora Kalvsund finns utpekade åtgärder i VISS riktade specifikt mot att minska påverkan från båtlivet (båtlivet inkluderar

Mark- och miljödomstolen

framförandet av båtar tillsammans med den infrastruktur som används, till exempel småbåtshamnar, pirar, bryggor och vågbrytare). Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i vattenförekomsten bör sättas in så snart som möjligt eftersom återhämtningen tar tid. En bidragande åtgärd för att nå fastställd miljö kvalitetsnorm är att begränsa förekomsten av bryggor, pirar och platser för båtar, den sökta verksamheten står i alltså strid med dessa åtgärder. Vattenförekomsten Stora Kalvsunds hydromorfologi är redan starkt negativt påverkad och skulle påverkas ytterligare om muddring och flytbryggor tilläts i området.

Miljökonsekvenstypen flödesförändringar har en säker risk att inte uppnå god status till mååret 2027. Mot bakgrund vattenförekomstens nuvarande status och omfattningen av planerad verksamhet gör Länsstyrelsen sammantaget bedömningen att den sökta verksamheten skulle äventyra uppnåendet av normen God ekologisk status 2027. Vid bedömningen har det även beaktats att inga åtgärder planerats som innebär en minskad belastning från befintliga källor i vattenförekomsten. Eftersom åtgärderna innebär en risk för äventyrande av MKN bedömer länsstyrelsen att den sökta verksamheten i form av muddring och ny brygganläggning mm. inte är tillåten enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen delar därmed inte sökandens bedömning att *"ansökt vattenverksamhet inte äventyrar möjligheten att uppnå MKN med avseende på åtgärdsförslaget "Minska påverkan av båtliv i Stora Kalvsund"*.

Länsstyrelsen vill utifrån sökandens argument som bygger på en framtida minskad båttrafik och belastning av TBT, poängtera att det som anges som *båtliv* i VISS inte enbart utgör "båttrafik" som sökande anger utan är ett vidare begrepp och kan handla om bryggor och pirar, vågsvall och grumling från båttrafik, skuggning, vågbrytning och sedimentation, ankringsskador, underhållsmuddring och barriäreffekter. Så även om antalet båtar minskar i området för ansökan är det inte avgörande. TBT är dessutom förbjudet att använda för fritidsbåtar och bedömningen om äventyrande avser inte miljögifter utan fysisk påverkan varför

Mark- och miljödomstolen

argumentet i ansökan utifrån detta inte är relevant i sammanhanget. I underlaget har sökande utgått från verksamhetsområdet som ansökan gäller, men bedömningen av status och beslutad MKN gäller för hela vattenförekomsten Stora Kalvsund (som verksamhetsområdet ligger i). Status för den fysiska påverkan är därför kumulativ för vattenförekomsten. Bara för att båttrafiken i verksamhetsområdet minskar, betyder inte det att den gör det i vattenförekomsten som helhet.

Ny statusklassning för vattenförvaltningscykel 4 är nyligen gjord för vattenförekomsten Stora Kalvsund (WA40121812). Den visar fortsatt på sämre än god status för kvalitetsfaktorerna konnektivitet (måttlig) och hydrografiska villkor (otillfredsställande). Nytt i förvaltningscykel 4 är nu att det finns en statusklassning för parametern Makroalger och gömfröiga växter, vilken är måttlig status i Stora Kalvsund. Denna parameter beskriver, i Stora Kalvsund, biologisk förlust av känsliga arter och syftar i all väsentlig mening på ålgräs. Sämre än god status innebär dessutom i detta fall att det är en säker risk att inte uppnå MKN till måläret för konnektivitet, hydrografiska villkor och makroalger och gömfröiga växter i vattenförekomsten.

Med hänvisning till att en bidragande åtgärd för att nå fastställd miljökvalitetsnorm är att begränsa förekomsten av bryggor, pirar och platser för båtar, och att den nyetablering som målet omfattar avser just detta, anser Länsstyrelsen att verksamheten utgör ett sådant risktagande som äventyrar uppnåendet av normen. (Se Mark-och miljööverdomstolen Mål nr M 5097-24).

Sökanden har inte vidtagit eller föreslagit åtgärder som innebär en minskad belastning i vattenförekomsten. Något utrymme för att uppföra nya anläggningar utan att äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormen i Stora Kalvsund har därför inte tillskapats. Den planerade verksamheten är därför inte förenlig med 5 kap. 4 § miljöbalken.

Undantag med stöd av 4 kap. 11 och 12 §§ VFF är inte möjligt

Ett undantag enligt 4 kap. 11-12 §§ VFF behövs för att verksamheten ska kunna tillåtas. Det är dock inte visat att samtliga rimliga åtgärder kommer utföras för att mildra den negativa effekten av verksamheten.

Länsstyrelsen anser därför att projektet inte kan tillåtas med stöd av 4 kap. 11 och 12 §§ VFF. Länsstyrelsen anser också att det fattas uppgifter i ärendet som behövs för att göra en korrekt och samlad bedömning av projektets omgivningspåverkan och nödvändiga skyddsvillkor. För att möjliggöra en samlad bedömning av miljöpåverkan behöver underlagen kompletteras.

Det framgår av ansökningshandlingarna att det finns skäl för verksamheten och hänvisning sker även till riksintressen. Verksamheten borde därför kunna omfattas av punkten 1 i 4 kap. 12 § VFF (samhällsviktig verksamhet). Gällande punkten 2 (verksamheten kan inte förläggas någon annanstans av ekonomiska skäl) kan Länsstyrelsen inte ta ställning utifrån tillgängligt underlag. Gällande punkten 3 bedömer Länsstyrelsen dock att det inte är visat att sökanden har föreslagit samtliga mildrande åtgärder för att minska de negativa konsekvenserna som sökt verksamhet kommer innebära för vattenförekomstens status. Sökande har i stället hänvisat till att man inte har rådighet och därför inte undersökt möjligheter vidare. Länsstyrelsen bedömer sammantaget att sökanden inte har visat att verksamheten uppfyller samtliga krav i 4 kap. 11 och 12 §§ FVV. Om domstolen gör bedömningen att det finns förutsättningar för undantag bör också yttrande inhämtas från vattenmyndigheten enligt 22 kap. 13 § miljöbalken.

Befintlig anläggning enligt punkt c) omfattas av länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen anser att befintlig anläggning enligt punkt c) med utfyllnad och kaj, ej pålad, omfattas av Länsstyrelsens beslut i vårt ärende 535-122207-2008. Skulle domstolen dock bedöma att tillstånd i efterhand behövs för att legalisera anläggningen tillstyrker Länsstyrelsen att detta beviljas.

Mark- och miljödomstolen

Verkställighetsförordnande avstyrks

För det fall domstolen anser att tillstånd kan ges till samtliga sökta åtgärder på befintligt underlag, anser Länsstyrelsen i andra hand att verkställighetsförordnande inte ska beviljas eftersom det inte har framförts några tungt vägande skäl till varför åtgärderna behöver utföras innan tillståndet har vunnit laga kraft, samt då länsstyrelsen bestrider åtgärdernas tillåtlighet och det skulle leda till irreversibla skador om verksamheten utfördes.

Reviderade och nya villkor

Med stöd av försiktighetsprincipen och 11 kap 8 § och 16 kap 9 § miljöbalken yrkar Länsstyrelsen även på de reviderade och nya villkor som vi bedömer behövs för att undvika skada på hälsa och miljön samt villkor för att kompensera för bortfallet av ålgräsängar. Kompensationplantering av ålgräs ska avse en yta som är större än ytan som förloras varför villkoret ska avse så mycket som 3000 kvm.

Bygg- och miljöenheten, Öckerö kommun har inget att erinra mot ansökan, under förutsättningar att föreslagna villkor efterföljs samt vill informera om att eventuell uppläggning eller mellanlagring av muddermassor ska anmälas till bygg- och miljöenheten, Öckerö kommun, i god tid innan man ämnar utföra åtgärden.

Öckerö kommun har anfört bland annat följande.

Under förutsättning att nedanstående punkter beaktas har bygg- och miljöenheten, Öckerö kommun, inget att erinra mot ansökan:

- Om hanteringen av muddermassor ändras och det blir aktuellt med uppläggning, mellanlagring eller avvattning av muddermassor ska en anmälan göras till tillsynsmyndigheten.
- Eftersom sedimentet är förorenat ska miljöskopa eller motsvarande teknik samt dubbelridå eller siltgardiner användas för att förhindra spridning av föroreningar, i enlighet med Norconsults miljötekniska undersökning.
- Förebyggande åtgärder ska vidtas för att minimera risk för påverkan på kringliggande ålgräs enligt MKB.

Mark- och miljödomstolen

GENMÅLE

Tillåtlighet

Anläggande av flytbryggor och muddring

Att anlägga flytbryggor är en nödvändig del i det åtagande som ligger till grund för den byggnation som skall utföras. Det är en nödvändig del i att tillhandhålla den "förmåga" som krävs.. En mindre anläggning eller alternativ utformning är inte ett alternativ för att möta föreliggande behov.

Ålgräs

Det är korrekt att ålgräsängar är en biotop som har minskat sedan 80-talet. Nya studier beskriver dock att ålgräsets utbredning minskat med 45 % vilket motsvarar 1 377 hektar, och inte 60 % och 12 500 hektar som Hav och vatten beskriver i sitt yttrande. Minskningen är därmed inte så omfattande som myndigheten skriver i sitt yttrande. Nämnade studie beskriver dessutom att ökningar har setts i de flesta områden i västerhavet.

En generell återhämtning har därmed skett, i motsats till vad myndigheten anger i sitt yttrande. I MKB står beskrivet att ålgräsängar fortsatt minskar nationellt, vilket nu med nämnda nya studie således är felaktigt. Dessa nya rön ska vara med i en ny bedömning av planerad verksamhets påverkan på, effekt och konsekvens för ålgräset. I och med de varierande förutsättningarna för ålgräs i vattenförekomsten i allmänhet, och i kustvattentypen i synnerhet, menar sökandens sakkunnige att bedömningen av påverkan, effekt och konsekvens måste göras på mindre skala. Platsspecifika förutsättningar i och vid området för planerad verksamhet/åtgärd måste ingå i bedömningen. Ålgräsängen i verksamhetsområdet är del i en större ålgräsäng som sträcker sig från Hälsöbron söderöver till Öckerö hamn. Denna ålgräsäng är stabil och har varit det över tid, vilket också visas av Havs- och Vattenmyndigheten. Det är därmed sannolikt att ålgräs kommer återetablera i verksamhetsområdet efter genomförd muddring, särskilt med planerad övertäckning av tryckbank. Ålgräset i vattenförekomsten utanför verksamhetsområdet bedöms

Mark- och miljödomstolen

heller inte påverkas negativt av muddringen givet planerade åtgärder med bubbelridå samt övertäckning.

Muddring

De muddringsarbeten som omfattas av ansökan kommer att ske i sådan omfattning att vattendjupet är tre meter vid färdig anläggning. I det fall botten ska täckas med naturgrus/sand i enlighet med Länsstyrelsens villkorsförslag kommer således muddring behöva ske till ett djup något överstigande tre meter för att den färdiga anläggningen ska erhålla tre meters djup.

Ålgräsets maximala djuputbredning i och vid planerat muddringsområde är 4,9 meter enligt genomförd marinbiologisk undersökning. Muddringen kommer härvidlag inte medföra ett fullständigt avbrott i ålgräsängens faktiska eller i framtiden potentiella utbredning mellan Hälsöbron och Öckerö hamn. Ytan ålgräsäng mellan Hälsöbron och Öckerö hamn minskas dock med muddringens yta efter genomförd muddring.

Ålgräsets förmåga att återetablera i muddringsområdet går förvisso inte att fastställa, men vi konstaterar att det ålgräs som vi idag ser i området har etablerat sig i ett område som är avsett för hamn och att området tidigare muddrats. Ålgräsets etablering i området har skett trots pågående hamnverksamhet och utan att den muddrade bottenytan täckts eller på annat sätt förberetts med nytt substrat såsom sand eller naturgrus som i sådant fall skulle underlättat för ålgräsets återetablering.

I det fall det skulle krävas muddring till följd av saneringsåtgärder, såtillvida sådana skulle krävas efter de kompletterande undersökningarna, har Tuvera inte heller tagit höjd i Ansökan för muddringsarbeten på tillkommande djup. I det fall mark- och miljödomstolen skulle komma fram till att sanering eventuellt bör ske genom muddring på ett större djup måste således även sådana åtgärder omfattas av nu sökt tillstånd genom att tillstånd ges för ”eventuellt tillkommande muddringsarbeten till följd av saneringsåtgärder”.

Mark- och miljödomstolen

Det är emellertid inte skäligt att sanera genom muddring. Eventuellt förorenade sediment som kvarstår efter ansökt muddring och anläggande av tryckbank bedöms kunna ligga kvar. Till säkerställande att Tuvera ges tillstånd till samtliga åtgärder som krävs för att uppföra ansökt anläggning har Tuvera justerat yrkande (b) så att *eventuellt tillkommande muddring till följd av eventuella saneringsåtgärder* omfattas.

Flytbryggor

Planerade flytbryggor kan försvåra återetablering i anslutning till bryggorna där djupet understiger 2 meter. Det konstateras att ålgräset har möjlighet att återetablera både från norr och från syd, även om möjlighet att etablera från syd kan minskas pga. nämnda flytbryggor. Ålgräset har vidare möjlighet att etablera genom fröspridning. I och med den planerade utläggningen av sand eller naturgrus skapas en botten till vilken ålgräset lättare kan spridas (ålgräset kan ha svårt att etablera på muddrad yta pga. att muddrad bottenyta ofta är för styv; rötterna får inte fäste). Sammantaget bedöms ålgräsets möjlighet att återetablera i området som högre med sandutläggning än utan sandutläggning, oaktat påverkan från de planerade flytbryggorna. Planerad verksamhet/åtgärd bedöms därför inte kraftigt begränsa möjligheterna för återetablering vilket myndigheten tolkar från MKB. Tvärtom görs bedömningen att det är sannolikt att ålgräset återetablerar i muddringsområdet och med beaktande av Moksnes nya studie som beskriver en allmän ökning av ålgräs står sig denna bedömning än bättre.

Havs- och vattenmyndigheten

HaV har framfört synpunkter på några av Tuveras föreslagna villkor. Tuvera bemöter dessa synpunkter under avsnittet om villkor nedan.

Sjöfartsverkets yttrande

De villkor som Sjöfartsverket anger i sitt yttrande är sådana som Sjöfartsverket brukar kräva för den typ arbeten/åtgärder som också Ansökan avser. Av det skälet har Tuvera också berört dessa villkor i miljökonsekvensbeskrivningen. Det ska nämnas att Tuvera är väl förtroget med Sjöfartsverkets krav och har sedan tidigare goda kontakter med Sjöfartsverket såväl lokalt som centralt. Tuvera kommer också

Mark- och miljödomstolen

samverka med Sjöfartsverket om de så önskar. Med anledning av Sjöfartsverkets synpunkter vill Tuvera tydliggöra att bolaget gjort vissa åtaganden. Den planerade verksamheten kommer att utformas på ett sådant sätt att den inte störs av svallvågor från fartygstrafiken i farleden. Anläggning och utformning av flytbryggorna kommer att bidra till detta liksom det faktum att båttrafiken in och ut hur den hamnen kommer att minska jämfört med den nuvarande hamnen.

Statens geotekniska instituts yttrande

Tuvera åtar sig att utföra en kompletterande sedimentundersökning med syfte att undersöka föroreningshalterna i djupled samt vid ny botten. Tuvera avser även vidta skyddsåtgärder i samband med grumlande arbeten. Tuvera har härutöver föreslagit en sådan skyddsåtgärd i villkorsförslag.

Stabilitet

Innan arbete med stabilitetsförstärkningen påbörjas kommer Tuvera ta fram en komplett handling där de önskade aspekterna som SGI framför kommer att beaktas. Det ska noteras att SGI tidigare yttrat sig över samma underlag som i denna ansökan inom ramen för handläggningen av Detaljplan Södra Långesand DP Vatten – del av Öckerö 1:804. SGI och Länsstyrelsen gjorde då bedömningen att de föreslagna geotekniska åtgärderna var hanterade på ett godtagbart sätt.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)

Bolaget har anfört följande med anledning av SGU:s påpekande om avsaknad av uppgifter om föroreningshalter i djupare liggande sediment trots att halter tycks öka ned ökat sedimentdjup (lokal 25NC02). Vid lokal 25NC02 observeras en ökning av halterna i djupled. Djupaste provet är från 0,4–0,6 meter vilket överstiger muddringsdjupet då befintligt vattendjup är 2,75 och provet motsvarar ett djup på 3,35 meter från vattenytan. Sedimenten från djupnivå 0,6 till 1,0 meter utgörs av fraktionen sand bestående av snäckskal. Det finns en tydlig övergång från gytta till sand vid mellan cirka 0,6 och 0,7 meters djup.

Materialet vid lokal 25NC02, djupnivå 0,6–1,0 meter, liksom vid lokal 25NC04 är grovkornigt och innehåller mycket liten andel finfraktion, vilket gör det olämpligt

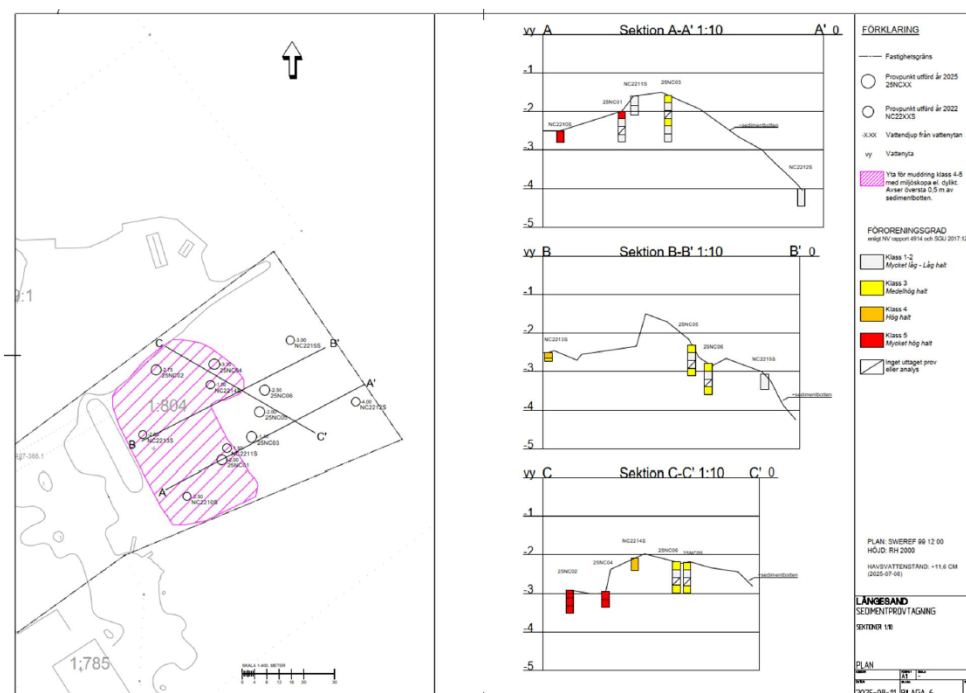
Mark- och miljödomstolen

för laboratorieanalyser som kräver finare partiklar för att erhålla tillförlitliga resultat. Vid den sistnämnda lokalen begränsade en kompakt botten möjligheter till provtagning men vald teknik. Vid bedömning av sedimentens renhet är både kornstorlek och föroreningshalter avgörande faktorer. Grovkorniga sediment, såsom sand och grus, har en lägre yta per volymenhet jämfört med finkorniga sediment som lera och silt, vilket medför en lägre kapacitet att binda och ackumulera föroreningar. Därav tenderar grovkornigt material ha lägre innehåll av potentiella föroreningar. Förekomsten av en sandfraktion med inslag av snäckskal indikerar att provtagningsdjupet är nere i ett naturligt lager vid cirka 0,6 meters djup.

Sedimenten ska hanteras på land och vid jämförelse med Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark överskrider halterna av tributyltenn (TBT) riktvärdet för känslig markanvändning (KM) men understiger mindre känslig markanvändning (MKM) vid 0,4–0,6 meter.

När det gäller sedimentförorening vid undersökningsområdets södra gräns förtydligar bolaget att undersökning utförts under 2022 och att de uppmätta halterna av metaller och TBT ligger inom klass 1–2 enligt SGU:s bedömningsgrunder, vilket innebär att sedimentet bedöms som opåverkat. Provet ligger dessutom under muddringsdjupet för fri vattengång på 3 meter, vilket innebär att inga arbeten i sedimentet planeras på denna plats.

Sammantaget har bolaget anfört att analysresultaten påvisar att föroreningar är koncentrerade till sedimentbanken, piren och strandlinjen (se figuren nedan).

Bedömningen är att sediment som uppnår klass 4–5 är begränsad horisontellt till sedimentbanken. Utifrån dessa observationer och uppmätta halter bedöms det inte nödvändigt att genomföra ytterligare provtagning i det sydöstra området.

Öckerö kommun

Tuvera noterar att Öckerö kommun anfört att kommunen inte har någon erinran mot ansökan under förutsättning att föreslagna villkor efterlevs. Tuvera noterar kommunens upplysning om anmälan vid eventuellt upplag eller mellanlagring av muddermassor samt åtar sig att vidta en sådan anmälan i det fall sådan situation skulle uppstå.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Verkställighetsförordnande.

Det är angeläget att arbetena som omfattas av Ansökan kan igångsättas snarast. Med hänsyn till att grumlande arbeten, enligt Tuveras villkorsförslag (b), inte får utföras under perioden 1 april – 30 september är Tuvera nödgad att vidta muddringsarbeten m.m. under vinterperiod, dvs. 1 oktober – 31 mars. I det fall mark- och miljödomstolen:s avgörande överklagas och ett verkställighetsförordnande inte

meddelats förlorar Tuvera möjligheten att vidta grumlande arbeten under vintern 2025/2026. Detta är ytterst problematiskt då anläggningen ska vara klar att driftsätta under september 2026.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen har anfört att MKB:n inte är tillräcklig i sin omfattning och detaljeringsgrad som underlag för en samlad bedömning av de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra. Tuvera bemöter Länsstyrelsens förslag på kompletteringar punkt för punkt.

Utredning av alternativa lokaliseringar och alternativa utformningar av den sökta nya verksamheten.

Målen för vattenförekomsten ligger inte inom sökandens rådighet. Det är inte rimligt att en enskild verksamhet ensam ska uppfylla åtgärder av den typ som avses i VISS, såsom åtgärder av vägbro eller minskande av båttrafik, eftersom detta åligger kommun och region att hantera. Den sökta verksamheten medför inte en otillåten försämring av miljökvalitetsnormerna i vattenförekomsten. Ålgräs inom verksamhetsområdet har spridit sig dit trots befintlig hamnverksamhet och historiska muddringar. Det är inte rimligt att det skulle utgöra ett hinder för den fortsatta verksamheten. Båttrafiken vid Södra Långesand kan inte rimligen anses ha en betydande påverkan på båttrafiken i vattenförekomsten som helhet. Andelen båtar som anlöper Södra Långesand kommer att minska.

I den avvägning mellan naturskyddsintressena och det angelägna samhällsintressena som den sökta verksamheten utgör har mark- och miljödomstolen att beakta dels den konstaterade påverkan som verksamheten har dels det förhållandet att ålgräset de facto saknar ett reellt juridiskt skydd. Vid denna avvägning strider de ansökta åtgärderna inte mot försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken samt innebär att lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken uppfylls.

Kompletterande sedimentundersökning av muddrings- och tryckbanksområdet.

Sökanden åtar sig att utföra en kompletterande sedimentundersökning med syfte att undersöka föroreningshalterna i djupled samt vid ny botten. Sökanden föreslår att den planerade sedimentundersökningen hanteras i egenkontrollprogrammet, och att provtagningsplanen för kompletterande provtagning och utvärdering av analys av föroreningar samt vidare hantering av förorenade sediment kommer att tas fram och utvärderas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Beskrivning av hur förorenade sediment ska hanteras där tryckbanken ska anläggas.

Förorenade sediment som avses muddras kommer att omhändertas på land. Skyddsåtgärder i samband med grumlande arbeten kommer att vidtas, exempelvis i form av bubbelridå. Utöver muddring kommer en tryckbank anläggas för att stabilisera den norra piren. Dessa massor tillsammans med utläggning av sand eller naturgrus för att gynna återetablering av ålgräs ska minska risken för läckande sediment, bidra till stabilisering av botten samt minska biotillgängligheten för eventuella föroreningar som kan finnas i sedimentytan efter muddring. Vad gäller hantering av förorenade sediment som eventuellt kvarstår efter muddring och anläggande av tryckbank bedömer sökanden att dessa lämnas kvar under tryckbanken, med hänvisning till den förhöjda risken av spridning i samband med muddring.

Beskrivning av vilka åtgärder som ska vidtas om sedimentutredningen visar att en mer förorenad botten kommer att blottläggas vid muddringen.

Föroreningshalter vid ny botten ska fastställas genom den kompletterande sedimentundersökningen. Beroende på resultatet ska lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Åtgärder för hantering av förorenade massor och sediment ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och regleras i egenkontrollprogrammet. Några i förväg preciserade tekniska åtgärder anges inte utöver detta.

Förtydligande av var utläggning av sandlager ska ske samt beskrivning av tillvägagångssätt vid utläggning av sandlager, och förtydligande av hur stort område som ska täckas samt hur tjockt sandlagret ska vara.

Mark- och miljödomstolen

Sand eller naturgrus ska läggas ut över den muddrade ytan, cirka 2 000 m². Den angivna tjockleken är 5 till 10 cm och villkor om minst 8 till 10 cm naturgrus accepteras. Totalt tillförs cirka 200 m³ massor. Samtliga massor ska uppfylla kravet MRR, Mindre än ringa risk. Syftet är att underlätta återetablering av ålgräs, stabilisera botten och minska biotillgängligheten för eventuella kvarvarande föroreningar.

Provtagning av föroreningar i ytjorden i pirarmen.

Provtagning av massorna i pirarmen ska genomföras innan arbeten påbörjas för att säkerställa korrekt hantering av det gruslager som ligger ovanpå sprängstensmassorna. Provtagningsplan och analys ska tas fram och utvärderas i samråd med tillsynsmyndigheten. Vid behov ska vidare hantering av förorenade massor fastställas i detta sammanhang.

Beskrivning av om föroreningarna i västra kajområdet kommer att åtgärdas innan det fylls upp samt beskrivning av vilka massor som ska användas för uppfyllnaden.

Den befintliga gjutna betongkonstruktionen ska bibehållas. Höjning av kajen ska ske ovanpå befintlig betongyta och arbetet medför inte att några massor uppkommer.

Beskrivning och hantering av förorenat borrhax.

Borrhax från borrhning av RD-pålar förekommer men i mycket begränsad omfattning och medför normalt inte grumling. Om grumling uppträder ska bubbelridå etableras för att begränsa spridning.

Förekomst av ålgräs

Länsstyrelsen har anfört att ålgräs är utpekat habitat i art- och habitatdirektivet samt att ålgräs även är upptaget på OSPAR:s lista över hotade arter och habitat och inkluderat i det generella skydd som följer av Helsingforskonventionen. Enligt Länsstyrelsen har Sverige därmed en skyldighet att förbättra statusen för ålgräset, vilket är anledningen till att HaV har tagit fram ett åtgärdsprogram för

Mark- och miljödomstolen

ålgräs (HaV:s rapport 2017:24). OSPAR:s lista över hotade arter och habitat har endast till syfte att vägleda OSPAR-kommissionens fortsatta arbete med skydd för marin biodiversitet. Listan är därmed varken juridiskt bindande eller ska anses ha någon annan funktion. Till listan över hotade arter och habitat finns särskilda rekommendationer som anger vilka åtgärder länderna inom OSPAR-samarbetet bör vidta för att förbättra statusen för de arter och livsmiljöer som förekommer på listan, däribland för ålgräs (se *OSPAR Recommendation 2012/4 on furthering the protection and conservation of Zostera beds*). Rekommendationerna är liksom listan över hotade arter och habitat i sig inte juridiskt bindande utan endast vägledande. De särskilda rekommendationerna för ålgräs är allmänt hållna och innehåller uppmaningar till de fördragsslutande länderna att stifta nationell lagstiftning för att skydda ålgräsängarna.

Att ålgräs är upptaget på Helsingfors kommissionen (HELCOM) rödlista över viktiga livsmiljöer innebär inget annat än att de fördragsslutande länderna förbinder sig att övervaka biotopens utbredning och status. Innebörden av att ålgräs är ett utpekad habitat i bilaga 1 till EU:s art- och habitatdirektiv (1992/43/EEG) är densamma.

Slutligen kan det konstateras att det av åtgärdsprogrammet från HaV som länsstyrelsen hänvisar till (Åtgärdsprogram för ålgräsängar, HaV:s rapport 2017:24) framgår att det är ett vägledande, ej formellt bindande dokument som gäller under åren 2017-2021. Åtgärdsprogrammet är således varken juridiskt bindande eller längre aktuellt.

Sammantaget kan det konstateras att ålgräs finns listad i en rad internationella konventioner. Dessa konventioner ger dock inte ålgräset något reellt juridiskt skydd. Inte heller finns det någon svensk lagstiftning som ger ålgräset ett strikt juridiskt skydd. Som framgår av Ansökan utgör den yta med ålgräs som påverkas en liten del av ett större sammanhängande bestånd av ålgräs utmed Öckerös östra kust, vilket gör att den negativa effekten på ålgräset bedöms som liten.

Mark- och miljödomstolen

Miljökvalitetsnormer

De planerade åtgärderna bedöms inte försämra någon kvalitetsfaktor för vattenförekomsten Stora Kalvsund. Inte heller kommer de planerade åtgärderna att medverka till att någon miljökvalitetsnorm överträds eller riskerar att överträdas.

För det fall mark- och miljödomstolen skulle komma till annan bedömning ska poängteras att en verksamhet eller åtgärd, enligt 4 kap. 11 § 1 och 2 p. VFF, får tillåtas som ändrar en ytvattenförekomsts fysiska karaktär eller en grundvattenförekomsts nivå eller medför en risk att en ytvattenförekomsts kvalitet försämras från hög status till god status och verksamheten eller åtgärden är en hållbar mänsklig utvecklingsverksamhet.

Verksamheten har behov av anläggningen sådan den är utformad i ansökan och är nödvändig för att tillhandahålla den "förmåga" som krävs. Verksamheten är en hållbar mänsklig utvecklingsverksamhet i den mening som anges i 4 kap. 11 §. En mindre anläggning eller alternativ utformning inte är ett alternativ för att möta behovet. Syftet kan alltså inte rimligen uppnås på annat sätt. Åtgärder av den typ som avses i VISS ligger inte inom sökandens rådighet, utan på kommunal och regional nivå. De alternativ som efterfrågas är inte realistiska handlingsalternativ för sökanden.

Omgivningspåverkan och nödvändiga skyddsvillkor

Ansökan har föregåtts av ett omfattande utredningsarbete med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning inom ramen för detaljplanearbetet för vattenområdet "Detaljplan för Södra Långesands industriområde, DP vatten, del av Öckerö 1:804" där Länsstyrelsen har varit remissmyndighet. Ingiven miljökonsekvensbeskrivning samt tillhörande bilagor är vidare upprättade i enlighet med kraven i 6 kap. miljöbalken. Slutligen har mark- och miljödomstolen bedömt ansökan vara komplett och kungjort ansökan. Mot bakgrund av detta samt med hänsyn till att Tuvera har inkommit med de kompletteringar som Länsstyrelsen har efterfrågat uppfyller Ansökan och miljökonsekvensbeskrivning med tillhörande bilagor de krav som uppställs.

Mark- och miljödomstolen

Villkorsförslagen

I det följande redovisas bolagets genmäle avseende villkorsförslagen i den mån de avviker från vad motparterna föreslagit.

Kontrollprogram

Sökanden önskar, för att hålla tidplan för leverans av anläggningen till kund, bibehålla tidpunkten för när förslag till kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten till en månad innan ansökta arbeten påbörjas.

Uppföljningsprogram för ålgräs

Tuvera godtar Länsstyrelsens villkorsförslag. En uppföljning av påverkan på ålgräsbeståndet kommer dock att specificeras i det kontrollprogram som Tuvera kommer ta fram och som kommer att inges till tillsynsmyndigheten i enlighet med Tuveras villkorsförslag.

Kompensationsåtgärder för ålgräs

Kompensationsåtgärd för ålgräsförlust. Bolaget motsätter sig länsstyrelsens villkorsförslag om kompensationsplantering av ålgräs. Bolaget menar att det är orimligt att genomföra sådan kompensation såsom plantering av ålgräs på annan plats. Vid personlig kommunikation med Beatrice Alenius vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län, liksom Per Moksnes vid Göteborgs Universitet, vilka bägge jobbar med restaurering/plantering av ålgräs, har det framkommit att nu aktuell rekommendation är att man inte ska plantera ålgräs i syfte att försöka kompensera för förlusten av ålgräs. Detta eftersom resultatet är osäkert (se exempelvis Göteborgs Hamns försök att kompensera för förlust av ålgräsäng i samband med muddring). Vad sökandens sakkunnige förstått så arbetar Moksnes/Göteborgs Universitet i skrivande stund med en ny handbok för restaurering av ålgräs då aktuell version är utdaterad i och med dessa nya rön.

Kompensation kan istället ske genom erläggande av fiskeavgift. Denna kan schablonmässigt beräknas utifrån ålgräsets faktiska utbredning enligt den

Mark- och miljödomstolen

marinbiologiska undersökningen. För att avgiften ska återspegla verkligheten rekommenderas att man genomför marinbiologisk undersökningar i framtiden för att övervaka ålgräsens återetablering i området och jämkar fiskeavgiften efter faktisk återetablering.

Med anledning av länsstyrelsens förslag till provotid avseende kompensationsåtgärd för förlust av ålgräs: Det är i målet är tillräckligt utrett och visat att en återplantering av ålgräs inte är en ändamålsenlig metod för att gynna etablering av ålgräs. Med hänsyn till den höga kostnaden och osäkerheten i eventuellt resultat samt då Tuvera redan föreslagit en försiktighetsåtgärd kopplat till återetablering av ålgräs (villkor r) är det oskäligt att föreskriva om en återplantering under provotid. Tuvera motsätter sig därmed ett sådant villkor. Efter att en provotid löpt ut ska provningsmyndigheten ta del av en provotidsredovisning samt besluta om eventuella slutliga villkor. Länsstyrelsen har dock redan nu föreslagit ett slutligt villkor för det fall en återplantering av ålgräs inte skulle lyckas. Detta tyder på att inte ens Länsstyrelsen är säker på att en återplantering av ålgräs kommer bli lyckosam.

Av 6 kap. 5 § LSV följer att provningsmyndigheten får, om det är lämpligare, i stället för att meddela sådana villkor som anges i 11 kap. 8 miljöbalken, ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vatten-verksamheten eller inom något angränsande vattenområde. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift. I 11 kap. 8 § 3 st miljöbalken erinras om möjligheten enligt 6 kap. 5 § LSV att helt eller delvis ersätta skyldigheten för verksamhetsutövaren att vidta fiskvårdsfrämjande åtgärder med en skyldighet att betala en fiskeavgift. Utgångspunkten är alltså att fiskeavgiften helt eller delvis ska ersätta andra försiktighetsåtgärder kopplat till fisket.

Tuvera har föreslagit ett villkor om utläggande av sand. En provotid för återplantering av ålgräs tillsammans med ett eventuellt efterföljande slutligt villkor om fiskeavgift är därmed varken miljömässigt motiverat eller skäligt med hänsyn till att andra försiktighetsåtgärder föreslagits för verksamheten samt att kostnaden över-

stiger nyttan med detsamma. För att tillmötesgå länsstyrelsens farhågor kopplat till förlust av ålgräs kan Tuvera dock acceptera ett villkor avseende fiskeavgift, men då utan en föregående provotid kopplat till återplantering av ålgräs.

Grumling

Bolaget godtar länsstyrelsens villkorsförslag med begränsningsvärde för högsta tillåten grumling med påpekandet att den närmare utformningen och tillvägagångssättet, däribland mätpunkter, kommer att specificeras i det kontrollprogram som Tuvera kommer att ta fram och som kommer att inges till tillsynsmyndigheten i enlighet med bolagets villkorsförslag.

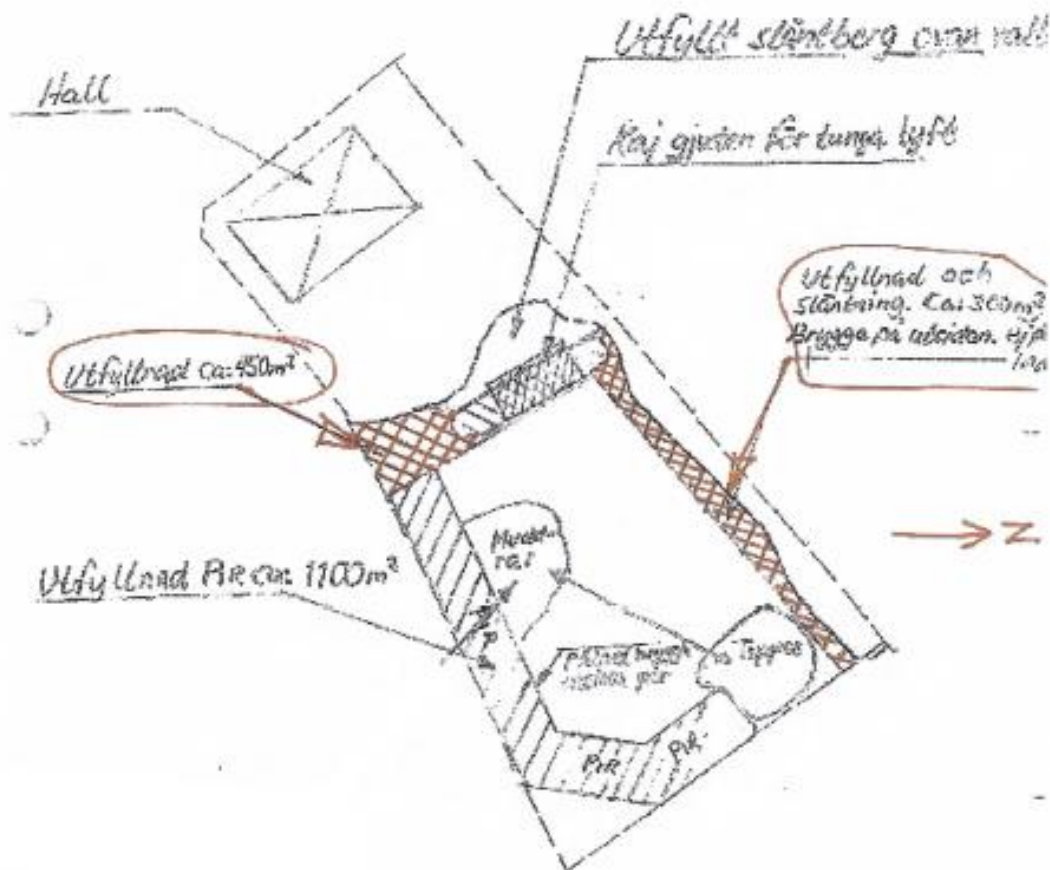
DOMSKÄL

Reservationsvis framställt yrkande c: tillstånd i efterhand till befintliga utfyllnader.

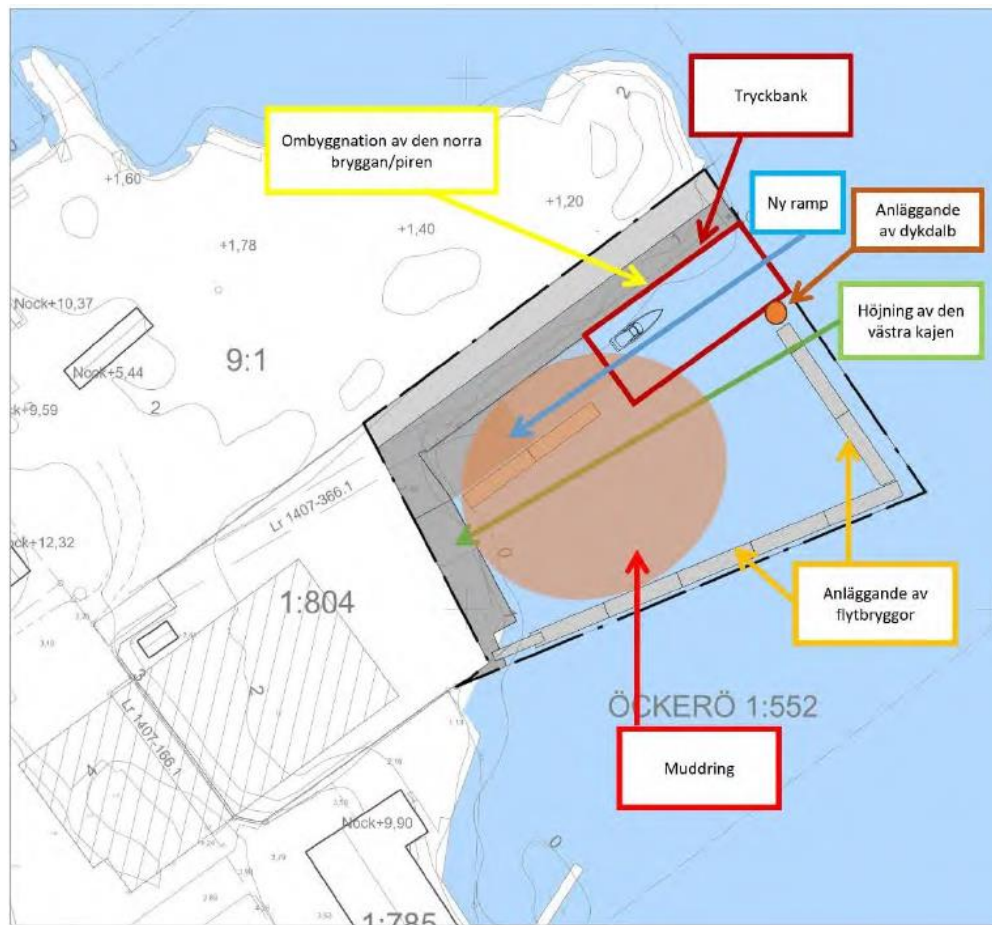
Bolaget har anfört att de anläggningar som avses i förevarande ansökan omfattas av länsstyrelsens beslut av den 28 augusti 2009, diarienummer 535-122207-2008, med anledning av en anmälan om vattenverksamhet. För det fall mark- och miljödomstolen bedömer att ansökta åtgärder förutsätter att de tidigare anmälda vattenanläggningarna har tillstånd (d.v.s. att det är otillräckligt att de endast godtagits efter en anmälan) har bolaget reservationsvis yrkat att domstolen ska lämna tillstånd, enligt miljöbalken till anläggningarna i efterhand.

Huruvida vattenanläggningarna omfattas av länsstyrelsens beslut

Förevarande ansökan avser bl.a. höjning av västra kajen samt ombyggnation av den norra bryggan/piren samt anläggande av ny tryckbank vid den norra pirens nordöstra ände (se figur nedan). Nämnade åtgärder förutsätter att de vattenanläggningar som förändras eller byggs på är lagligen tillkomna. De anläggningar som medgivits genom länsstyrelsens beslut 2009 är brunrastrerade i nedanstående bild och avser utfyllnad av västra kajen (450 kvm) samt utfyllnad och släntning samt landhängande brygga på norra piren (300 kvm).

En vattenverksamhet får inte påbörjas innan den har anmälts hos tillsynsmyndigheten, om verksamheten innebär uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter, se 19 § 3 p. förordning (1998:1388) om vattenverksamheter (som också gällde vid tidpunkten för anmälan). Anmälan avsåg en utfyllnad och fyllning i ett område som uppgick till ca 750 kvm. De anläggningar som därigenom etablerades på platsen får därför anses lagligen tillkomna. Domstolen prövar mot denna bakgrund inte sökandens reservationsvis framställda yrkande c.

Domstolen konstaterar att övriga anläggningar som redovisas i figuren ovan (tryckbank, ny ramp, dykdalb, flytbryggor samt sänkt botten till 3 m fritt seglingsdjup) inte omfattas av nämnd anmälan till länsstyrelsen. De ska således genomgå en fullständig tillståndsprövning i enlighet med sökandens yrkande härom.

Yrkande b: ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor samt muddring av 2000 kvm havsbotten samt utläggning av sand

Tuvera har yrkat att mark- och miljödomstolen ska meddela tillstånd enligt 11 kap. 9 § 1 st. miljöbalken att inom fastigheten Öckerö 1:804 företa vattenverksamhet, med därtill hörande förberedande arbeten, i form av ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor samt muddring av cirka 2 000

Mark- och miljödomstolen

kvm havsbotten och utläggning av sand för att underlätta för ålgrässets återetablering, allt i enlighet med vad som beskrivs i föreliggande ansökan samt teknisk beskrivning som återfinns i bilagd MKB.

Ställningstagande till miljökonsekvensbeskrivningen

Inledningsvis vill mark- och miljödomstolen, i anledning av vad sökanden anfört i ansökan och genmälen, påpeka att ansökan kungjorts enligt 22 kap. 3 § miljöbalken och att kungörelsen om miljökonsekvensbeskrivningen, enligt 6 kap. 41 § miljöbalken, ska göras tillsammans med kungörelsen om ansökan. Kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen syftar till att ge allmänheten och partsmyndigheterna möjlighet att yttra sig över densamma. Syftet är bland annat att kunna påpeka eventuella brister i denna. Att mark- och miljödomstolen gjort en intital bedömning att miljökonsekvensbeskrivningen kan ligga till grund för miljöbedömningen och därför kungjort såväl ansökan som miljökonsekvensbeskrivning innebär inte att domstolen tagit ställning enligt 6 kap. 42 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolen anser dock att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen därför kan slutföras.

Tillåtlighet med hänsyn till MKN vatten

I 5 kap. 4 § miljöbalken stadgas att prövningsmyndigheten inte får tillåta att en verksamhet påbörjas om denna, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt (försämringsförbudet) eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm (äventyrandeförbudet). Rimlighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken får inte medföra att lägre krav ställs än vad som följer av försämringsförbudet och miljökvalitetsnormerna.

5 kap. 4 § miljöbalken syftar till att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, RDV) och att Sverige har en skyldighet att genomföra de resultat som direktivet

föreskriver. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan ha strängare men inte mindre långtgående nationella regler. Enligt EU-domstolens praxis föreligger en otillåten försämring så snart statusen hos en kvalitetsfaktor enligt bilaga V till direktivet försämras med en klass, även om vattenförekomsten som helhet inte byter statusklass. Om kvalitetsfaktorn redan befinner sig i lägsta klass ska varje försämring anses utgöra en förbjuden försämring, se EU-domstolens dom av den 1 juli 2015 i mål C-461/13, den s.k. *Weserdomen*, punkt 70. Även tillfällig och kortvarig försämring, också mellan vattenförvaltningscykler, är otillåten enligt mål C-525/20 *Association France Nature Environnement*.

Det så kallade "försämringsförbudet" och det så kallade "äventyrandeförbudet" gäller parallellt. Frågan om en verksamhet medför risk för försämring bedöms i förhållande till den kvalitet vattenförekomsten redan har enligt statusklassningen. Äventyrandebedömningen görs i förhållande till den kvalitet på vattnet som ska uppnås enligt miljökvalitetsnormen. Frågan är vad som avses med att "äventyra".

Äventyra möjligheten att skydda, förbättra och återställa

Enligt propositionen (prop. Vattenmiljö och vattenkraft 2017/18:243, s. 193) genom vilken 5 kap. 4 § miljöbalken fick sin nuvarande lydelse, anses en förändring inom en statusklass, exempelvis inom måttlig status, inte i sig innebära ett äventyrande så länge det är sannolikt att rätt kvalitet på vattenmiljön kan uppnås *inom angiven tid*. Uttrycket "äventyra" markerar, enligt propositionen, att det ska röra sig om ett allvarligt hot, ett risktagande av sådan dignitet att Sveriges möjligheter att uppfylla ramdirektivets krav hotas i oacceptabel grad. Hanterliga risker, som kan bemästras inom ramen för vattenförvaltningen eller med kompletterande åtgärder, anses med det synsättet inte utgöra ett äventyrande. Här finns således, enligt propositionen, ett ganska stort utrymme för att tillåta verksamheter eller åtgärder som i och för sig innebär påfrestningar för arbetet att förbättra vattenmiljön eller gör det svårare att uppnå rätt kvalitet. Det avgörande måste, enligt propositionen, vara att det fortfarande bedöms vara möjligt att uppnå rätt kvalitet på vattenmiljön i rätt tid. Om verksamheten eller åtgärden tillåts utan någon analys av förutsättningarna för att

Mark- och miljödomstolen

uppnå rätt kvalitet på den berörda vattenförekomsten, eller utan att det finns grund för antagandet att det fortfarande är möjligt att uppnå rätt kvalitet, måste prövningsmyndigheten anses ha lämnat den frågan åt slumpen och därigenom äventyrat att rätt kvalitet uppnås (propositionen. s. 193–194). Dessa propositionsuttalanden har sedan präglat den rättspraxis som vuxit fram under senare år (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens avgöranden i M 692-22 *Ragn-Sells*, M 8306-24 *Gotlands Åkericentral*, M 8146-20 *Ängens avloppsreningsverk*, M 7868-23 *Gåsgruvan* samt MÖD 2024:2 *Fiskodling i Landösjön*).

Ramdirektivet för vatten skulle vara genomfört senast den 22 december 2003. Resultaten, som föreskrivs i direktivets artikel 4, skulle vara uppnådda senast 2015. I direktivets artikel 4 punkt 4 finns ett s.k. tidsundantag. Tidsundantaget innebär att tidsfristen, 2015, kan förlängas i syfte att stegvis nå målen för vattenförekomster under förutsättning att ingen ytterligare försämring av en påverkad vattenförekomsts status äger rum och om vissa förutsättningar är uppfyllda. Möjligheten att förlängninga är begränsad till högst två ytterligare uppdateringar av förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet, utom i fall där de naturliga förhållandena är sådana att målen inte kan nås inom denna period. Förvaltningsplanerna ska uppdateras var sjätte år vilket innebär att tidsundantaget ger möjlighet att förlänga till åren 2021 eller 2027, då beslutad miljökvalitetsnorm senast ska vara uppfylld. Någon möjlighet till ytterligare förlängda tidsfrister har inte beslutats. För vattenförekomsten Stora Kalvsund (WA40121812) gäller normen god status 2027. Stora Kalvsund ska alltså ha uppnått God status om mindre än ett år.

Av lojalitetsprincipen i artikel 4.3 FEU följer bland annat en skyldighet till direktivskonform tolkning av nationell rätt. Det innebär att nationella myndigheter och domstolar, vid tillämpning av nationell rätt, så långt möjligt ska tolka de nationella bestämmelserna i överensstämmelse med EU-rätten, se t.ex. mål C-262/97 *Engelbrecht*, punkten 39. Främst har skyldigheten aktualiserats i mål som handlat om det resultat som ska uppnås med ett direktiv (i enlighet med artikel 288 FEUF), se t.ex. mål C-14/83 *Sabine von Colson och Elisabeth Kamann mot Land*

Nordrhein-Westfalen, punkten 26. För domstolar innebär detta att nationell rätt ska tolkas mot bakgrund av EU-rätten, särskilt direktivens ändamål (resultat, i detta fall God status för vattenförekomsten), EU-domstolens praxis och EU:s allmänna rättsprinciper.

Skyldigheten till direktivskonform tolkning, vad gäller resultat, inträder i första hand efter implementeringstidens utgång och omfattar all nationell rätt, oavsett om den tillkommit före eller efter direktivet. Följden är att även bristfälligt genomförda direktivbestämmelser kan få betydelse i nationell rättstillämpning, även när en bestämmelse i direktivet inte uppfyller kraven för direkt effekt. Av lojalitetsförpliktelsen följer också att medlemsstaterna, under ett direktivs införlivandefrist, ska avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål. Skyldigheten är bindande för medlemsstaterna genom en kombinerad tillämpning av lojalitetsförpliktelsen och FEUF artikel 288 tredje stycket (se de förenade målen C-165/09--C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu*).

I artikel 4.1 i ramdirektivet för vatten anges de miljömål som medlemsstaterna är skyldiga att uppnå (se *Weserdomen*, punkterna 35, 36 och 38 samt C-301/22 *Sweetman*, p. 44). Skyldigheterna är, på ett övergripande plan, två:

- genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av statusen i alla ytvattenförekomster samt
- *skydda, förbättra och återställa* alla ytvattenförekomster i syfte att uppnå en god ytvattenstatus senast 15 år efter detta direktivs ikraftträdande (dvs år 2015 men med möjlighet till tidsundantag, dvs 2021 eller 2027).

Artikel 4.1, som syftar till att de åtgärdsprogram som anges i förvaltningsplanerna för avrinningsdistriktet ska bli operationella, eftersträvar två olika syften som är självständiga men nära förbundna med varandra. För det första ska medlemsstaterna genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att *förebygga en försämring* av statusen i alla ytvattenförekomster. För det andra ska medlemsstaterna, med tillämpning av artikel 4.1 a ii), *skydda, förbättra och återställa* alla ytvattenförekomster, om inte annat följer av tillämpningen av artikelns led iii) i fråga om

konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster, *i syfte att uppnå en god status* senast i slutet av år 2015 (eller i enlighet med tidsundantagen), dvs *en skyldighet att skydda, förbättra och återställa en god status*. Se *Weserdomen*, punkt 39 samt *Sweetman* p. 45).

I syfte att fastställa räckvidden av skyldigheten att uppnå förbättring av ytvattenförekomster hänvisar artikel 4.1 a i) och ii) till nämnda vattenförekomsternas ”status”. I artikel 2.17 definieras ytvattenstatus som ”allmän benämning på statusen hos en ytvattenförekomst som bestäms av dess ekologiska status eller dess kemiska status, beroende på vilkendera som är sämst”. Begreppet ekologisk status definieras som ”ett uttryck för kvaliteten på strukturen och funktionen hos akvatiska ekosystem som är förbundna med ytvatten, klassificerad i enlighet med bilaga V. (*Sweetman*, p. 48).

Det utgör fast rättspraxis att artikel 4.1 a i)–iii) i direktivet ska tolkas så att medlemsstaterna, med förbehåll för att undantag kan beviljas, är skyldiga att inte lämna tillstånd till ett projekt när projektet kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomst status eller när projektet äventyrar uppnåendet av en god status hos en ytvattenförekomst eller en god ekologisk potential och en god kemisk status hos en ytvattenförekomst vid den tidpunkt som anges i direktivet (se C-664/15 *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, punkt 31 samt *Sweetman*, punkt 56).

Prövningsmyndigheten ska *även* pröva om ett projekt är förenligt med de åtgärder som antagits inom ramen för det åtgärdsprogram som upprättats för det berörda avrinningsdistriktet. Enligt artikel 11.3 c ska de grundläggande åtgärderna i varje åtgärdsprogram omfatta åtgärder för att främja en effektiv och hållbar vattenanvändning, i syfte att undvika att uppnåendet av målen i artikel 4 äventyras.

Åtgärdsprogrammets centrala betydelse i prövningen tydliggörs i *Sweetman*, se särskilt punkterna 59-69. Åtgärdsprogrammet är alltså ett viktigt verktyg när det

Mark- och miljödomstolen

gäller att avgöra om ett projekt äventyrar uppnåendet av god status hos en vattenförekomst, oaktat om den behöver *skyddas, förbättras* eller *återställas* för att normen ska kunna nås. Att åtgärdsprogram, som övergripande instrument, tillskrivs sådan betydelse kan förklaras av att varje enskilt projekt som avviker från ett åtgärdsprogram sannolikt inte äventyrar normen men om projekt, som i sig är oförenliga med åtgärdsprogrammen, medges så kan flera sådana projekt tillsammans komma att försvåra uppnåendet av normen. Jämför med ställningstagandet i MÖD 2006:53 där Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att prövning ska ske utifrån principen att lika fall ska behandlas lika och att det innebar att man måste ta hänsyn till vad som skulle bli resultatet av en generell tillståndsgivning till liknande anläggningar i ett område (i aktuellt fall avloppsanläggningar). Enligt Mark- och miljööverdomstolen skulle prövningen utgå från de tänkta sammanlagda utsläppen från samtliga fastigheter som då skulle bli aktuella. Mot den bakgrunden bedömde Mark- och miljööverdomstolen att tillstånd inte skulle lämnas eftersom det skulle försvåra möjligheten att nå det nationella miljökvalitetsmålet ”Ingen övergödning”. Mark- och miljööverdomstolen resonerade alltså utifrån en framtida tänkt bördefördelning på principiell grund. En sådan principell bördefördelning kring hur en vattenförekomst ska kunna skyddas, förbättras och återställas manifesteras vad gäller vattenförvaltningen just genom åtgärdsprogrammen. Därav följer att stor vikt ska tillmätas dessa.

Regeringens tolkning att det, för att inte äventyra förpliktelsen enligt artikel 4.1, ska röra sig om ett allvarligt hot; att det ska handla om ett risktagande av sådan dignitet att Sveriges möjligheter att uppfylla ramdirektivets krav hotas i oacceptabel grad, är enligt mark- och miljödomstolens mening svårförenlig med direktivets ordalydelse och EU-domstolens ovan redovisade praxis ifråga om skyldigheten att, beroende på utgångspunkt, *skydda, förbättra och återställa*. Vad som framgår av propositionen liknar snarare den allmänna skyldigheten under ett direktivs införlivandefrist, att medlemsstaterna under denna ska avhålla sig från att vidta åtgärder som *allvarligt äventyrar* det resultat som föreskrivs i direktivet. Samma uttryck har alltså i EU-domstolens praxis använts som formulering för att motivera varför ett direktiv har

Mark- och miljödomstolen

viss relevans redan under ett dess införlivandefrist (se framför allt de förenade målen C-165/09--C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu* samt *Weserdomen* där Domstolen uttalade att medlemsstaterna - med förbehåll för att undantag kan beviljas - är skyldiga att inte lämna tillstånd till ett projekt när projektet kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status eller när projektet äventyrar upp-nåendet av en god status hos en ytvattenförekomst eller en god ekologisk potential och en god kemisk status hos en ytvattenförekomst *vid den tidpunkt* som anges i direktivet [mark- och miljödomstolens kursivering]).

Bedömning i målet

Enligt sökanden är den ansökta verksamhetens och anläggningarnas påverkan på miljöförhållanden av betydelse för miljö kvalitetsnormerna liten, även om den är negativ. Sökanden menar därför att påverkan på hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorer samt kemisk status är så begränsad att den varken orsakar någon försämring i strid med 5 kap. 4 § miljöbalken eller påverkar möjligheterna att nå gällande miljö kvalitetsnormer.

Domstolen bedömer att påverkan helt naturligt kommer att vara begränsad till verksamheternas och anläggningarnas närhet. Samtidigt kan antas att påverkan i närområdet kommer att bli varaktig i tiden till följd av permanent skada på ålgräs-habitat, förändrade hydromorfologiska förhållanden samt risk för ökat läckage av miljögifter.

Av VISS¹ framgår att vattenförekomstens ekologiska status har bedömts som måttlig. För att kunna nå god status 2027 måste vattenförekomsten alltså inte bara *skyddas* utan den måste *förbättras och återställas* i enlighet med antagna åtgärds-program. Bedömningen som ligger till grund för klassningen har gjorts för vattenförekomsten som helhet och baseras på hydromorfologiska bedömnings-grunder.

¹ [Stora Kalvsund - Kust - VISS - VattenInformationSystem för Sverige](#)

Mark- och miljödomstolen

Vattenförekomsten bedöms enligt VISS vara påverkad av ”fysiska strukturer såsom bryggor, pirar, kajer och småbåtshamnar som ger förändrad hydrodynamik, dvs. förändring av vattnets rörelse, hastighet och strömriktning, vilket kan påverka bottenerosion och sedimentation samt syreförhållanden. Dessa fysiska strukturer utgör även barriärer som försämrar spridningsmöjligheter för vattenlevande organismer. Bryggor och småbåtshamnar skuggar botten och försämrar ljusförhållanden för bottenvegetation. Svallvågor från motorbåtstrafik ger erosion och uppgrumling i grunda områden. Muddring påverkar genom uppgrumling och förändringar i djup och hydrodynamik genom borttagande av sediment.” Därigenom uppges bottenvegetation, bottenfauna och andra delar av ekosystemet i vattenförekomsten med all säkerhet ha påverkats genom minskade och fragmenterade habitat, försämrade livsvillkor och försämrade spridningsmöjligheter.

Av VISS framgår vidare att vattenförekomsten inte uppnår god status för *hydrologisk regim/hydrografiska villkor*. Vattenförekomsten bedöms vara påverkad av omfattande båtliv som har negativ effekt på dess hydrografiska villkor. Sjöfart bedöms i sammanhanget ha en *betydande påverkan*. En påverkanskälla bedöms som betydande om den ensamt eller tillsammans med andra källor motsvarar en statusklassning som är sämre än god, vilket anges innebära att minst 15 procent av vattenförekomstens yta är påverkad. Förändrad hydrologisk regim genom framför allt småbåtshamnar, pirar och kajer bedöms utgöra betydande påverkan på vågregim och/eller sötvatteninflöde i vattenförekomsten. Påverkan från sjöfart och annat, medför risk för att miljökvalitetsnormen inte kan uppnås.

I syfte att uppnå miljökvalitetsnormen redovisas i VISS åtgärder för att minska påverkan av båtliv i grunda vattenområden². Åtgärderna handlar bland annat om att begränsa förekomst av bryggor, pirar och platser för båtar genom planering, samfällighetsbryggor, båtpooler, båthotell eller båtförvaring på land, ankringsförbud eller fasta ankringsmöjligheter samt hastighetsbegränsningar. Ett annat åtgärds-

² [Åtgärd Minska påverkan av båtliv i Stora Kalvsund](#)

Mark- och miljödomstolen

förslag är att inrätta områdesskydd med föreskrifter om förbud mot framförande av motordrivna vattenfarkoster för att minska erosion, grumling och undervattensbuller i känsliga grunda områden. Det framgår inte i målet i vilken utsträckning föreslagna åtgärder har genomförts eller om några åtgärder ännu genomförts som lett till någon påvisbar statusförbättring, vilken skulle kunna skapa utrymme för begränsad påverkan, utan att försvåra uppnåendet av miljökvalitetsnormen.

Domstolen noterar att sökanden gjort gällande att verksamheten inte kommer att leda till en *försämring* av status över en klassgräns. Att en verksamhet inte är i konflikt med försämringsförbudet innebär dock inte att den är förenlig med förpliktelserna att skydda, förbättra och återställa ytvattenförekomsten så att en god status uppnås 2027. Sökt åtgärd är i förevarande fall inte bara oförenlig med, utan står i rak motsats till åtgärdsprogrammet som anger att påverkan av båtliv ska minskas i grunda vattenområden liksom att förekomsten av bryggor, pirar och platser för båtar ska minskas.

En ny statusklassning för vattenförvaltningscykel 4 är nyligen gjord för vattenförekomsten Stora Kalvsund (WA40121812) och denna visar fortsatt på sämre än god status för kvalitetsfaktorerna konnektivitet (måttlig) och hydrografiska villkor (otillfredsställande). Redan av dessa skäl är det ytterst tveksamt att tillåta verksamheten eftersom den äventyrar möjligheten att förbättra hydrologisk regim i syfte att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

När det gäller morfologiska förändringar och kontinuitet anges den förväntade utvecklingen till oförändrad med viss osäkerhet.

Nytt i förvaltningscykel 4 är att det också finns en statusklassning för parametern *Makroalger och gömfröiga växter*, vilken har måttlig status i Stora Kalvsund. I Stora Kalvsund beskriver denna parameter biologisk förlust av känsliga arter och syftar i all väsentlig mening på ålgräs. Domstolen konstaterar att det redan föreligger en stor minskning av ålgräs, särskilt i södra Bohuslän. Detta trots att

ytterligare förluster av ålgräs och ålgräsängar ska motverkas och trots att det finns en skyldighet att *skydda, förbättra och återställa* dessa.

Mot denna bakgrund har Havs- och vattenmyndigheten tagit fram ett åtgärdsprogram för ålgräsängar.³ Av åtgärdsprogrammet framgår bland annat att ålgräsängar, som tillhör de mest värdefulla marina ekosystemen, har minskat kraftigt i utbredning och att de största förlusterna i Sverige har skett i Bohuslän. En central orsak till detta uppges vara ökad exploatering. I åtgärdsprogrammet identifieras flera påverkansfaktorer som bidrar till hotsituationen, däribland fysisk påverkan i kustzonen. Muddring pekas särskilt ut som en aktivitet som bidrar till försämring av ålgräsängar det kan leda till försämrad vattenkvalitet genom ökad grumlighet och resuspension av sediment samt till förlust av livsmiljöer. Enligt åtgärdsprogrammet behöver sådan påverkan minska för att stoppa pågående förluster och möjliggöra återhämtning av ålgräsängar runt Sveriges kuster.

När ålgräsängar försvinner försämras dessa funktioner, och miljön kan påverkas på ett sätt som gör naturlig återhämtning eller restaurering svår eller omöjlig. Forskning visar att förlust av ålgräsängar kan leda till ökad vågdriven uppgrumling av sediment, minskat siktdjup och instabila bottenförhållanden. Även begränsade försämringar kan få stora konsekvenser om miljön befinner sig nära ett tröskelvärde för regimskifte. Tröskelvärdet är ofta okänt, vilket är fallet i förevarande mål.

Den sökta åtgärden innebär att ålgräs muddras bort och ersätts av sandbotten. Av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen framgår att detta initialt förstör delar av det habitat som i dag utgörs av täta ålgräsängar. Skuggning och pumpeffekt från flytbryggor kommer därefter att permanent påverka kvarvarande ålgräs negativt samt försvåra eller omöjliggöra återetablering inom området. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen kan sannolikheten för återväxt efter åtgärderna inte fastställas (även om sökanden förklarat att den slutsatsen bör revideras). Åtgärderna bedöms

³ Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:24

Mark- och miljödomstolen

inte helt omöjliggöra återväxt, men kraftigt begränsa möjligheterna till detta genom barriär-, skuggnings- och pumpeffekter. Sökanden bedömer därför att ålgräset inom verksamhetsområdet kommer att försvinna helt som en följd av de planerade åtgärderna.

Det åligger sökanden att visa att naturmiljön och de biologiska värdena på platsen inte kommer att påverkas av sökt verksamhet på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormen inte kan nås 2027. Enligt åtgärdsprogrammet behöver sådan påverkan som sökt verksamhet innebär *minska* för att stoppa pågående förluster och möjliggöra återhämtning av ålgräsängar runt Sveriges kuster. Sökanden har inte vidtagit eller föreslagit åtgärder som skulle innebära en minskad påverkan på ålgräs i vattenförekomsten om sökt verksamhet genomförs. Inte heller har sökanden visat att sökt verksamhets påverkan skulle sakna betydelse, sett tillsammans med befintliga pågående verksamheter och anläggningar (dvs i ljuset av en kumulativ bedömning).

Det framgår också tydligt av Havs- och vattenmyndighetens fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen 2023, ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” FU23 Rapport 2022:18, att när ålgräsängar väl har försvunnit är både naturlig återhämtning och restaurering förenad med betydande ekologiska och ekonomiska svårigheter; de är generellt svåra att återställa och återskapa, särskilt där de helt har försvunnit. Erfarenheterna från västkusten visar att återetablering fordrar att de ursprungliga påverkansfaktorerna är undanröjda. Om grumling, fysisk störning eller förändrad bottenstruktur och hydrodynamik kvarstår misslyckas restaureringsförsök i regel eftersom ålgräs är känsligt för minskat siktdjup och sedimentrörelser. Naturlig återetablering försvåras påtagligt på grund av nämnda förhållanden.

Aktiv restaurering är tekniskt möjlig men kostsam och osäker. Återuppbyggnad tar också lång tid. Även när etablering lyckas tar det år till decennier innan strukturen och de ekosystemfunktioner som kännetecknar en mogen ålgräsäng är fullt utvecklad. Något utrymme för att uppföra nya anläggningar och genomföra sökt

Mark- och miljödomstolen

vattenverksamhet utan att äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormen i Stora Kalvsund har därför inte tillskapats. Inte heller genom den utläggning av sand som sökanden förklarat vara gynnsam för ålgräsets återetablering.

God ekologisk status, sammantagen bedömning

Mark- och miljödomstolen noterar mot denna bakgrund att miljökvalitetsnormen god ekologisk status inte kommer att uppnås utan att kraftfulla åtgärder vidtas inom vattenförekomsten för att *begränsa påverkan* på dess hydrografiska och morfologiska villkor liksom på makroalger och gömfröiga växter.

Planerad vattenverksamhet kommer inte att bidra till att begränsa påverkan; tvärt om kommer den att försvåra möjligheterna att skydda, förbättra och återställa vattenförekomsten Stora Kalvsund så att god status uppnås 2027. Den gör det dessutom på ett sätt som är oförenligt med gällande åtgärdsprogram. Sammantaget innebär det att verksamheten på ett otillåtet sätt äventyrar möjligheten att nå god status för vattenförekomsten Stora Kalvsund år 2027.

Möjlighet till undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ VFF

Frågan är då om ett undantag enligt 4 kap. 11 § och 12 § VFF kan medges. Möjlighet till undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ VFF förutsätter att det av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader inte är möjligt att uppfylla syftet med verksamheten eller åtgärden på något annat sätt som är väsentligt bättre för miljön, och att alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status. Dessa förutsättningar gäller oaktat skäl till undantag.

Sökanden har inte visat att det inte är möjligt att uppfylla syftet med verksamheten på något annat sätt som är väsentligen bättre för miljön. Sökandens argumentation har endast utgått från verksamhetens behov (se nedan rörande lokaliseringsprövningen) och sökandens föreslagna åtgärder för att minska de negativa konsekvenserna av sökt verksamhet är i sammanhanget otillräckliga. Därmed saknas förutsättningar att överväga undantag enligt 4 kap 11 och 12 §§ VFF. Det

Mark- och miljödomstolen

saknas därför anledning att närmare gå in på och pröva huruvida de av sökanden anförda grunderna i och för sig skulle kunna utgöra skäl för undantag. Domstolen ser heller inte något skäl att inhämta yttrande från vattenmyndigheten enligt 4 kap. 13 § VFF. Att skäl för detta saknas hänger också samman med bedömningen av sökt lokalisering, se nedan.

Kemisk status

Domstolen konstaterar att det föreligger en osäkerhet rörande föroreningshalt i sedimenten. Om sedimenten inte åtgärdas innan anläggningsarbeten finns risk för att föroreningar i sedimenten byggs in under den nya bryggan, rampen och tryckbanken och därmed förhindras framtida efterbehandlingsåtgärder. Härtill kommer en risk för föroreningsspridning under anläggningsfasen eftersom lösa förorenade sediment då kan pressas ut i vattnet samt även efter anläggning då återsedimenterade förorenade partiklar riskerar att bli biotillgängliga. Mot bakgrund av föreliggande osäkerhet, kan det heller inte uteslutas att det finns en risk för att mer förorenade sedimentlager blottläggs vid muddring vilket skulle kunna medföra ökad spridning av föroreningar. Att överliggande sediment vid provtagningen har låga föroreningshalter är inte en garanti för att underliggande sediment också har låga halter. Sökanden har gjort vissa antaganden om föroreningar och därmed noterat att det i vissa delar kan finnas föroreningar som kvarstår inklusive finns i den nya ytan efter muddring.

Kemisk status i vattenförekomsten Stora Kalvsund är enligt VISS ”uppnår ej god”. Domstolen har inte underlag för att dra slutsatsen att sökt verksamhet faktiskt kommer att äventyra möjligheterna att uppnå god kemisk status. Emellertid har domstolen heller inte underlag för att dra slutsatsen att möjligheten att skydda och förbättra på ett sådant sätt att möjligheten att nå god kemisk status 2027 inte äventyras genom verksamheten. Slutsatsen har dock viss betydelse för lokaliseringsfrågan, se nedan.

Lokaliseringsprövningen enligt 2 kap. 6 §

Sökanden har förklarat att alternativa lokaliseringar har övervägts men inte befunnits möjliga eller lämpliga samt att den aktuella lokaliseringen sammantaget utpekas som lämplig för den planerade hamn- och varvsverksamheten. Vidare har sökanden gjort gällande att vattenverksamheten, som är ett led i denna hamn- och varvsverksamhet, måste företas vid den aktuella lokaliseringen och är en förutsättning för att DP Vatten ska kunna genomföras.

Av 2 kap. 6 § miljöbalken framgår den allmänna principen att valet av plats för en verksamhet eller åtgärd ska vara *lämplig* på så sätt ändamålet ska kunna uppnås *med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön* (det handlar alltså inte endast om lokaliseringens lämplighet ur verksamhetsperspektiv). Av miljöbalkspropositionen framgår att det inte finns skäl att göra undantag från principen i och för sig trots att en verksamhet i praktiken inte kan lokaliseras till någon annan plats. Det handlar alltså inte endast om att välja den lämpligaste platsen för det fall det finns alternativ, utan om att vald plats ska vara *lämplig i sig*, också ur ett miljöperspektiv. Av propositionen framgår att lämplighetsbedömningen bör ske med utgångspunkt i balkens syfte, de grundläggande och särskilda innehållningsbestämmelserna samt förekommande miljökvalitetsnormer (prop. 1997/98:45 s. 219 Del 1). I det här fallet kan lokaliseringen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ifrågasättas i flera avseenden.

Vad gäller balkens syfte framgår det av 1 kap. 1 § miljöbalken som anger att bestämmelserna i balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Det framgår också att en sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Av miljöbalkspropositionen (1997/98:45, del 2 s. 8) framgår att av riksdagen fastställda miljömål ger ledning i fråga om vad en hållbar utveckling innebär. Av Havs- och vattenmyndighetens fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen 2023, ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” FU23,

Mark- och miljödomstolen

Rapport 2022:18, framgår bland annat att ålgräsängar är en central del av riksdagens precisering, Grunda kustnära miljöer. Ålgräsängarna bidrar till ekosystemtjänster, bland annat som uppväxtområden för fisk, genom näringsupptag, förbättrad vattenkvalitet, som erosionsskydd och som kolsänka. De är därmed relevanta även för preciseringarna om god ekologisk status, gynnsam bevarandestatus och genetisk variation samt återställda livsmiljöer.

Av rapporten framgår också att utvecklingen är negativ för just de preciseringar som är mest betydelsefulla för ålgräset. Utbredningen fortsätter att minska, cirka 60 procent har försvunnit på västkusten sedan 1980-talet, och någon generell återhämtning kan inte konstateras trots minskat näringsläckage och minskat fisketryck. Fysisk exploatering av grunda, vågskyddade mjukbottnar är omfattande. Samlad påverkan från bryggor, hamnar och muddringar bedöms ha orsakat betydande negativ effekt på ålgräs. Sammantaget innebär detta att miljömålet, i dess nuvarande genomförande, inte säkerställer bevarandet eller återhämtningen av ålgräsförekomster, trots att dessa är centrala för flera av målets preciseringar. Det viktigaste, enligt rapporten, är att skydda de sjögräsängar som fortfarande existerar, särskilt de äldre eftersom de är effektivare än de yngre på att lagra kol.

Sökt lokalisering av en verksamhet som innebär dels bortmuddring en stor yta etablerat ålgräs, dels en även i övrigt negativ påverkan på ålgräsbeståndet genom barriär-, skuggnings- och pumpeffekter kan således ifrågasättas redan utifrån miljöbalkens syfte.

Ovanstående knyter an till Europaparlamentet och Rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur (naturrestaureringsförordningen) och då särskilt artikel 5.9 som anger att medlemsstaterna ska vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att områdena i vilka gott tillstånd har uppnåtts och i vilka tillräcklig kvalitet hos livsmiljöerna för arterna har uppnåtts inte försämrats avsevärt samt artikel 5.10 som anger att medlemsstaterna ska eftersträva att vidta de åtgärder som krävs för att förhindra avsevärd försämring av områden där de livsmiljötyper som

Mark- och miljödomstolen

förtecknas i bilaga II till förordningen (en av dessa livsmiljötyper utgörs av sjögräs-bäddar och i denna grupp ingår ålgräsängar) förekommer och som är i gott tillstånd. Eftersom sannolikheten för att sökt verksamhet resulterar i en permanent habitatförlust är stor, anser mark- och miljödomstolen att medgivande av tillstånd skulle innebära en avsevärd försämring av ett område med livsmiljötypen ifråga, något som medlemsstaterna ska strävas efter att *förhindra*.

Lokaliseringen kan därtill ifrågasättas med tillämpning av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken. Det handlar dels om att sannolikheten för att ett stort område av ålgräs kommer att försvinna utan återetablering (jämför konstaterandet ovan, rörande värdet av gammalt etablerat ålgräs samt svårigheten att återetablera ålgräs) är stor, dels om osäkerheterna vad gäller föroreningshalten i sedimenten och hur dessa osäkerheter ska hanteras. Det sistnämnda kan i sin tur innebära en risk för att inte nå god kemisk status för vattenförekomsten.

Domstolen noterar, i enlighet med vad som anförts ovan, att sökt verksamhet äventyrar möjligheten att skydda, förbättra eller återställa i sådan grad att god status för vattenförekomsten Stora Kalvsund nås år 2027 samt är oförenlig med föreliggande åtgärdsprogram som syftar till att nå föreskriven status,

Givet regeringens uttalande att lokaliseringsbedömningen också ska ske med utgångspunkt i förekommande miljökvalitetsnormer får domstolens slutsats ovan, inte endast självständig betydelse utan påverkar även bedömningen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Med hänsyn till ovanstående finner mark- och miljödomstolen att sökanden inte har visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Det är enligt domstolens bedömning inte möjligt att förena tillståndet med villkor om försiktighetsåtgärder som medför att lokaliseringen skulle kunna godtas.

Mark- och miljödomstolen

Någon avvägning mellan naturskyddsintressena och de angelägna samhällsintressen som sökanden menar ska leda till att de ansökta åtgärderna varken strider mot försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken eller lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken ska inte göras i det här avseendet. En sådan avvägning utgjorde tidigare ett självständigt villkor för tillåtlighet för vattenverksamhet (gamla 11 kap. 6 § miljöbalken) men syftade inte heller då till att sätta en lägre tröskel för övriga krav på tillåtlighet utan var en självständig prövning av den samhällsekonomiska tillåtligheten. Såsom domstolen påpekat ovan aktualiseras inte heller skälighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken då uppnåendet av en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 4 § äventyras.

Domstolens samlade bedömning

Mot bakgrund av dels den olämpliga lokaliseringen, dels att sökt verksamhet är oförenlig med föreliggande åtgärdsprogram, dels att sökt verksamhet äventyrar möjligheten att förbättra eller återställa kvaliteten i syfte att nå god status för vattenförekomsten Stora Kalvsund år 2027, finner domstolen att det saknas förutsättningar att meddela tillstånd till sökt verksamhet.

Mark- och miljödomstolen avslår därför ansökan om tillstånd till ombyggnation av befintlig brygga/pir i norr, inklusive anläggande av tryckbank, anläggande av ramp, höjning av befintlig kaj i väster, anläggande av flytbryggor samt muddring av 2000 kvm havsbotten samt utläggning av sand i enlighet med sökandens yrkande b.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD- 01)

Överklagande senast den 30 april 2026.

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Christina Olsen Lundh, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales samt de särskilda ledamöterna Lars Heineson och Stefan Andersson.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.